

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DAHA DA KARANLIK

HİKAYELERİYLE

LEONARD

COHEN

BERK KURUÇAY

ŞARKILARI

DAHA DA KARANLIK

HİKAYELERİYLE
LEONARD
COHEN
ŞARKILARI

BERK KURUÇAY

© **KARAKARGA YAYINLARI 19**

*Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü,
telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.*

DAHA DA KARANLIK

Berk Kuruçay

İmtiyaz Sahipleri: Yelda Cumalıoğlu, M. K. Perker

Genel Yayın Yönetmeni: M. K. Perker

Görsel Yönetmen: Sedat Gösterikli

Yayın Koordinatörü: Mesud Ata

Düzeltili: Başak Tan

Teknik Müdür: Halil Küçük

Reklam ve Tanıtım Müdürü: Bilgen Ülgen

KaraKarga Yayınları, Destek Yayınları'nın alt kuruluşudur.

I. Baskı: Kasım 2016

Yayıncı Sertifika No: 13226

ISBN: 978-605-9670-20-3

Adres: Abdi İpekçi Cad. No 31/5

Nişantaşı / İstanbul

Tel: (0 212) 252 22 42

Fax: (0 212) 252 22 43

karakarga.com

info@karakarga.com

karakargayayinlari

karakargayayinlari

karakargayayin

Baskı: GEZEĞEN BASIM

Adres: 100. Yıl Mah. Matbaacılar Sit.

2. Cad. No: 202/A

Tel: (0 212) 375 71 25

Sunuş

Bir şarkı, hislerimize tercüman olduğunda değil; bizde yeni, değişik, yabancı hisler yaratmayı başardığı, onları bir yerden tanıdığımızı ama nereden tanıdığımızı hatırlamadığımızı zannettirdiği zaman bir tırmanış başlıyor. Şarkı kulesine, hallelujah... Sırtımızda katı, kaba gerçeklerin ağırlığıyla yükselirken, umutsuzluğu yokuş aşağı yuvarlayan, o yükü hafifleten şarkılar bunlar.

Bir şair o karanlık gerçekleri daha da pekiştiren, acıtan sözlerin nasıl söylenmesi gerektiğini bilir. Gelir ve kulağı-mıza koyu, sakın, süet bir sesle fısıldar; arka odalarda birileri keman çalıyordur, bir başka odada bir kadın şarkılar söylüyordur. Anlatmak istediği şu olabilir; bütün bu berbat şeyler olup biterken, bir taraftan da sen ve ben, hala buradayız.

Cohen de öyle yapıyordu. Karanlığı karşısına alıp bize işaret parmaklarıyla göstermiyor; karanlığın içine girip çıkıyor, odalarında geziyor, orada onu yaşıyor ve sonra çıkıp her şeyi görmüş geçirmiş, anlamış, kabullenmiş halde anlatıyordu. Bizi karanlığımıza yaklaştırıyor, onu anlamamızı, onunla barışmamızı sağlıyordu. Bir yere gittiğimiz yoktu, birbirimize alışmak zorundaydık. Nobrandı, bohemdi, çakalın tekiydi, âşıktı, üzgündü ama kendi acısını bile bir

dost gibi dinliyordu belli ki, çalışkandı ve kimseye hiçbir şeyin hesabını vermesi gerekmiyordu. Hepimiz biliyorduk, hepimizin aynı olduğunu.

Ve biz, çok seviyorduk. Kabullendiğimiz karanlık bizi dibe çekmiyor, dans ettiriyordu. Cohen'in büyüündeki hile belki buydu; kötümserliği bir mancınık gibi sonuna kadar gerdi ve bıraktığında üzerimize aşk uçtu.

Bu şarkıların hikâyeleri vardı, bilmiyorduk. Bilmiyorduk ama üzerimize giyebiliyorduk, emanet durmuyordu, yakışıyordu. Bir sürü kadın, dost, çatı katı, katliam, yolculuk ve partizan içimizde dolaşıyordu.

Elinizde, bu hikâyelerin bazılarından bir derleme var; en derinlerinden; naçizane bir anma, yad etme ve saygı duruşu olsun.

Chelsea Hotel #2

Cohen'in New York'taki efsanevi Chelsea Hotel günleri...

Chelsea Hotel o zamanlar Junkee'lerin ve New York bohemlerinin uğrak mekânı. 250 odalı bu otel, Cohen dâhil olmak üzere birçok sanatçıya da ilham kaynağı olmuştur.

Uma Thurman ve Robert Sean Leonard'ın başrollerini paylaştığı "*Chelsea Walls*" adlı film de bu otelde çekilmiştir.

Edie Sedgwick, aşırı doz eroinin etkisindeyken, mum ışığında takma kirpiklerini takmaya çalışınca otelde yangın çıkmış ve 120 oda hasar görmüştür.

Beat Kuşağı'nın ünlü fotoğrafçısı Robert Mapplethorpe de bu otelin 501'nolu odasında bir fotoğraf sergisi açmıştır.

Sex Pistols'ın ünlü gitaristi Sid Vicious hayatının aşkını bu otelin 100 numaralı odasında bıçaklayarak öldürmüştür.

Bob Dylan'ın meşhur alkol koması bu otelin lobisinde yaşanmıştır.

Bob Dylan'dan Andy Warhol'a, Patti Smith'ten Charles Bukowski'ye kadar herkesin yolunun düştüğü bir mekân, bir lobi...

Otelde kalan ilk ünlü kişi "Mark Twain"dir.

Studio E'de ikinci albümünün kayıtlarıyla uğraştığı zamanlarda Cohen, bir gece otelin asansöründe Janis Joplin'le karşılaşır. Çok meşhur ve çok yalnız iki insan... Cohen o günü "Janis beni değil Kris Kristofferson'ı arıyordu, ben de Janis'i değil Brigitte Bardot'yu arıyordum aslında" diyerek anıyor.

Cohen "dağınık bir yatakta" yaşanan, "tek gecelik" bile

denemeyecek bu küçük macerayı da, bu şarkıyla ölümsüzleştiriyor.

*Chelsea Otelinde, çok iyi hatırlıyorum
Çok cesur ve çok tatlı konuşuyordun
Dağınık yatakta sevişiyorduk
Limuzinler caddede beklerken*

Dağınık bir yatak olduğunu sesiyle özellikle vurgulayan Cohen, defalarca sevişilmiş olmasına rağmen hala sevişmeye devam ettiklerini belli etmeye çalışıyor. Limuzinlerin beklemesi ise muhtemelen bir konser gecesi olduğunu işaret ediyor bize. Tabii ki “aşk ve şehvet” için yaşayan bu ikilinin konseri umursamaması gayet normal.

*Bunlar nedenleriydi ve o New York'tu
Para ve şehvet için çalışıyorduk
Ve işçiler için şarkıda aşk denilen şey
Muhtemelen hala onlar için bir şeyler kalmıştır
Ah, fakat kaçtın, değil mi bebeğim?
Kalabalıkta sadece arkayı döndün
Kaçtın, söylediğini daha önce hiç duymadım
Chelsea Otelinde çok iyi hatırlıyorum
Ünlüydün, kalbin bir efsaneydi
Bana yakışıklı erkekleri tercih ettiğini söyledin
Fakat benim için bir istisna yaptın
Ve bizim gibi olanlar için yumruğunu sıkıca tutman
Güzelliğin varlığı tarafından ezilenler
Kendine çekidüzen verdin ve söyledin,
Olsun, çirkiniz ama müziğimiz var
Ünlü film Leon: The Professional'a da ev sahipliği yapan*

otel, koridorları tarih kokan, müze gibi her katı gezilebilecek, bohemlikle kavrulmuş, kuşakların izlerini taşıyan, Cohen'in hakkında: "Gece yarısı bir fahişeyle bir şempanze el ele içeri girse kimsenin iplemeyeceği, müdahale etmeyeceği bir yer" dediği oteldir. Jim Morrison'ın, Janis Joplin'in, Jimi Hendrix'in bir zamanlar eroin partileri verdiği otelin duvarlarında şuan "sigara içmek yasaktır" tabelaları asılıdır.

*Ve sonra kaçtın, evet, değil mi bebeğim
Kalabalıkta sadece arkanı döndün
Kaçtın, söylediğini daha önce hiç duymadım
Sana ihtiyacım var, sana ihtiyacım yok
Sana ihtiyacım var, sana ihtiyacım yok
Ve etrafında yaşadığın bütün şeylere
Bu sana âşık olduğum anlamına gelmez
Ölen her kızıl gergedanı takip edemem
Chelsea Otelinde, çok iyi hatırlıyorum
Hepsi bu, seni sık sık düşünmüyorum bile*

Cohen daha sonraları, şarkıyı Janis Joplin'le yaşadığı ilişkinin ardından yazdığını "bu kadar" belli ettiği için duyduğu pişmanlığı defalarca dile getirir. 2000'li yılların başlarında da hala konaklanan olan otel 2005 ve 2011 olmak üzere iki kere restore edildi. Dışarıdan gelen misafirlere kapalı olsa da, resepsiyondaki beyefendiden rica edilerek, müze niyetine gezilebiliyor.

*Cohen'in, Chelsea Hotel'de 1980 yılında çekilmiş fotoğrafı.
(Fotoğraf: Evening Standard)*

Famous Blue Raincoat

Cohen'in üçüncü albümü olan *Songs Of Love And Hate*'in üçüncü parçasıdır. Albüm 1971 yılında yayımlandı. Şarkı çıktıktan hemen sonra Jim Morrison öbür dünyaya göçtü, bazıları bu şarkıyı dinledikten sonra intihar ettiğini iddia etmektedir. Cohen'in dediğine göre yaptığı şarkılar arasında en az tatmin olduğu ve onu sanki daha iyisi yapılabilirmiş gibi hissettiren bir şarkı.

Şarkı aslında "Cohen'in sevgilisini ayartan adama", Cohen tarafından yazılmış bir mektup. Cohen bu adamdan "kardeşim, katilim..." diye bahsediyor. Müzikologlara göre bu adamla Cohen arasında *Habil ve Kabil* ilişkisi var; belli ki Cohen'i sevgilisinden çok, o üzmüş.

*Saat sabahın dördü, aralığın sonu
Sana şuan, daha iyi olup olmadığını
öğrenmek için yazıyorum
New York soğuk ama yaşadığım yeri seviyorum
Clinton Sokağı'nda akşama kadar müzik devam ediyor
Duydum ki çölün dibinde kendi küçük evini
inşa ediyormuşsun
Şimdi bir hiç için yaşıyorsun,
umarım kayıt tutuyorsundur...
Evet, Jane senin bir tutam saçınla geri geldi
Senin verdiğini söyledi
Arınmayı planladığın şu gece
Hiç arınabildin mi?*

Çok önceden fark ettiği bu ihaneti içine atıp, bir çiğ gibi büyümeye başladığında artık daha fazla saklayamayan

Cohen, bunu bir şarkı haline getirir ve biz Cohen'in acısını, hüznünü, hırçınlığını, düşmüşlüğü ve aşkını duyarız.

*Seni son gördüğümüz zaman
Çok daha yaşlı görünüyordun
O meşhur mavi yağmurluğun omzundan yırtılmıştı
Tren garına gitmiştin
Gelen treni karşılamak için
Ama o hiç gelmedi; Lili Marlen'i kastediyorum...*

Leonard Cohen'in militarist bir tarafı olduğu inkâr edilemez bir gerçek. Kanada Ordusu'na girmek istemesine rağmen, ufak tefek ve çelimsiz diye reddediliyor. İsrail Ordusu için başka bir başvuru yapıyor ve yine reddediliyor. Ancak bu sefer İsrail Ordusu onu ülke çapında konserler vermesi için görevlendiriyor. Gittiği konserlerden birinde tanıştığı Budistleri de militarist bir yaklaşımla "deniz komandolarına" benzetmekten çekinmiyor. Her ne kadar barış taraftarı olsa da militer bir zihniyete sahip.

Şarkıya da ismini veren "Meşhur Mavi Yağmurluk" aslında Leonard Cohen'e ait Burberry marka bir yağmurluktur. 1959' yılında Londra'dan aldığı bu yağmurluktan, Avustralyalı antropolog sevgilisi Elizabeth pek hoşlanmamış, hatta içinde "örümcek" gibi gözüktüğünü söylemiştir. Bunun üzerine bu yağmurluğu fazla giymeyen Cohen, yine de onu bir şekilde bavulundan ayırmamış ve gittiği her yere götürmüştür. Sırf bu yağmurluğu yanında götürdüğü için Elizabeth onunla Yunanistan'a gelmemiştir. 70'lerin başında da Marianne'in çatı katındaki evinden gizemli bir şekilde çalınmış meşhur yağmurluk.

Cohen şarkının ortalarında ortaya çıkardığı o acı ve

nefreti şarkının sonlarına doğru unuttur. Çoktan bitmiş olan bir aşk için artık o kadar da çabalamak istemediğini hissettirir bize. Hatta kadınının gözlerindeki o sıkıntıyı sonlandırabildiği için dostuna minnettardır. Aşkın kaybettiği, dostluğun kazanılmaya çalışıldığı şarkıda Cohen eski dostuna çağrıda bulunur.

*Kardeşim, katilim, sana daha ne söylerim ki
Ne söyleyebilirim
Sanırım seni özlüyorum, sanırım seni affediyorum
Aslında beni durdurduğun için sana teşekkür etmeliyim.*

*Eğer bu taraflara uğrarsan
Jane ya da benim için...
Bilmeni isterim ki düşmanın uyuyor
Bilmeni isterim ki kadını artık özgür*

*Onun gözlerinden alıp götürdüğün
Sıkıntı için teşekkür ederim
O sıkıntı asla gitmeyecek sanırdım
O yüzden hiçbir zaman gerçekten denememiştim*

*Ve şarkıyı kaderine boyun eğerek bitirir;
Ve Jane, elinde saçından bir tutamla geldi
Dedi ki, ona sen vermişsin
Arınmayı planladığın gece...*

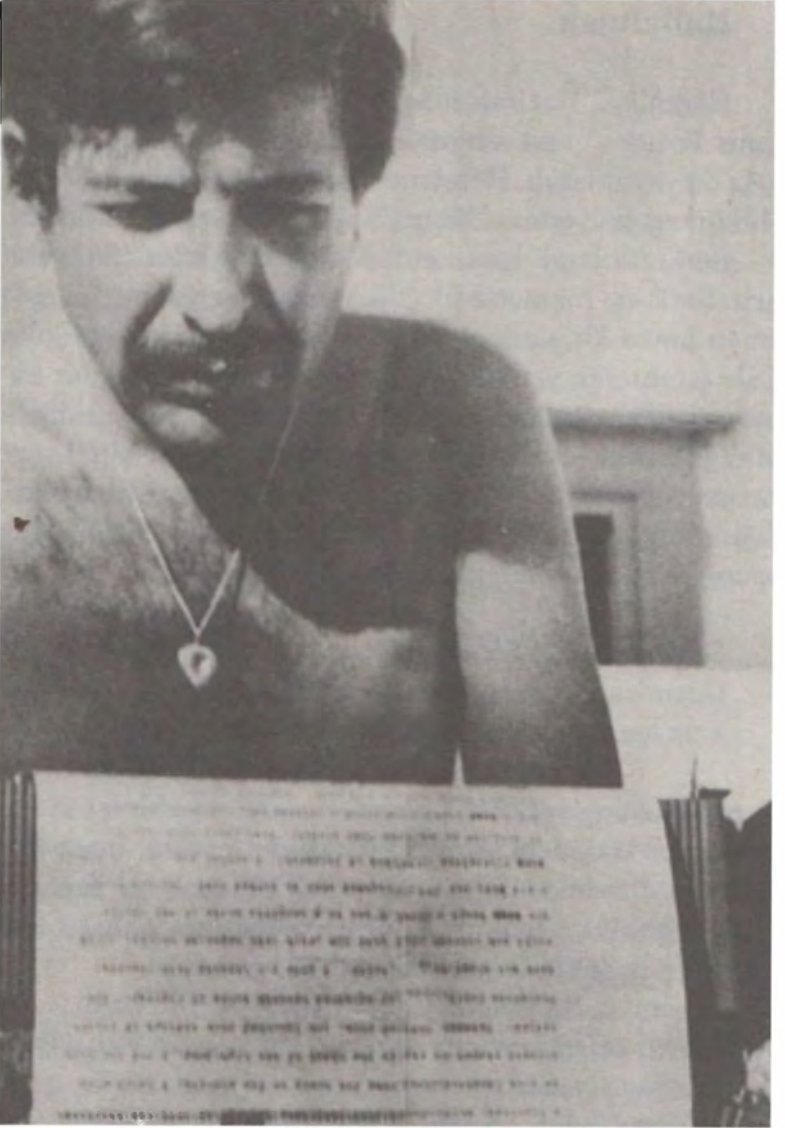
Scientology'ye üye olduğu bilinen Cohen, yaklaşık iki sene vakit geçirdiği tarikatın kendisi üzerindeki etkilerini bu şarkıya da yansıtmış. Scientology'nin kendi terminolojisinde kullandığı bir terimi kullanarak dostuna 'arınabil-

din mi?’ diye sorarak *göndermede bulunuyor.*

Şarkıyı kişiliğinin gerektirdiği gibi bitirdiğini düşünür dururum. Böyle etkileyici bir sona çoğu şarkıda rastlayamazsınız;

En içten dileklerimle... L.Cohen

Arkasında acı, hüznün, aldatılmışlık, keder ve kırgınlıktan daha büyük bir şey *bırakmış Cohen; centilmenlik.*

1963 yılında Hydra Adası'ndaki evinde "So Long Marianne"i yazarken.
(Fotoğraf: Cohen Centric)

Hallelujah

Hallelujah, Haziran 1984’de kaydedilip, Cohen’in “Various Posions” adlı albümünün içinde yer alarak Aralık 1984’de yayımlandı. Hemen o sıralarda Vatikan ve İtalyan Hükümeti mükemmel Roma Katolik Kilisesi’ni dinin resmi merkezi olarak kabul etti. Allah’ın bir hikmeti diyebiliriz. Şarkı ne hikmetse ilk çıktığında pek patlamıyor, öyle aman aman kitlelere ulaşamıyor; fakat 1992 yılında John Cale tarafından yeniden yorumlandığında müthiş bir başarı yakalıyor. Bundan yaklaşık 10 sene sonra da hepimizin bildiği “Shrek” filmiyle daha da ünlenerek hak ettiği yere kavuşuyor. Hafızalarda en çok John Cale’in yorumu kaldığı için hüznlendiğinden mi bilinmez; Cohen 2001’den sonra şarkıyı yeniden yorumluyor.

*Duydum ki gizli bir akor varmış
Davut’un çaldığı ve Tanrı’nın hoşuna giden
Ama sen müzikle pek ilgilenmiyorsun değil mi?*

Müzikologlara göre Cohen, bu dizelerde bir isyan barındırıyor. O dönem popülerliğini biraz da olsa yitiren Cohen son dizedeki sorgusuyla, aslında insanların Tanrı’ya olan bağlılıkları teolojik açıdan zedelenmiş olduğu için müziğe pek önem vermediklerini dile getiriyor.

*Böylece giderken
Dörtlüsü, beşlisi
Minöre düşünüyor, majöre çıkıyor
Şaşırmış kral Yakarış’ı besteliyor
Hallelujah (şükürler olsun)*

Hallelujah

Hallelujah

Hallelujah

İnancın güçlüydü ama kanıt istiyordun

Onu çatıda banyo yaparken gördün

Onun ay ışığındaki güzelliği ayaklarını yerden kesti

Seni bir sandalyeye bağladı

Tacını kırdı, saçlarını kesti

Ve dudaklarından Yakarışı aldı

Bu dizelerde, şifreleri çözülmeye çalışılan Ömer Hayyam rubailerindekine benzer bir gizem var. Cohen'in içindeki yaratıcı aşkıyla, aşık olduğu kadının çatışmasını izliyoruz. Bahsettiği kadının onu inancından alıkoyduğunu ve bir şekilde de kadının güzelliğinden ötürü Tanrı'ya nasıl şükrettiğine tanık oluyoruz.

Hallelujah (şükürler olsun)

Belki daha önce buraya gelmiştim

Bu odayı biliyorum, bu yerde yürümüştüm

Biliyorsun, seni tanımadan önce yalnız yaşıyordum

Mermer kemerde bayrağını gördüm

Aşk, zafer kazanılacak bir yürüyüş değil

Soğuk ve kırık bir Yakarış'tır

Cohen bize bu dizelerde ona tanıdık gelen bir şeyin olduğundan bahsediyor. Aslında aynı yollardan daha önce de geçtiğini anlatıyor ama nedense daha önce yalnız olduğunu da söylüyor. Yani Cohen, daha önce de bir şekilde yakarışlarda bulunmuş ama hiç kimse cevap vermemiş. Yine burada bizi ikilemede bırakan Cohen'in, bir kadından mı

yoksa Tanrı'dan mı bahsettiğinden emin olamıyoruz. Son iki dizide de bize kesinlikle mükemmel olamayacağımızı, aşkın zafer gibi kazanılabilen bir şey olmadığını söylemeye çalışıyor. Aksine aşk, en aciz zamanlarında sen isyan ederken zaten kendiliğinden sana gelecektir; o, bir yakarıştır.

Hallelujah (şükürler olsun)

Bana neyin gerçek olduğunu ve aşağıda neler döndüğünü anlattığın zamanlar vardı

Ama şimdi bana bunları göstermiyorsun değil mi?

Ve hatırlıyorum sana sığındığım zamanlar

Kutsal güvercin de hareket ediyordu

Ve aldığımız her nefes bir Yakarıştı

Bir zamanlar bir şeyler bildiğinden, her şeyden haberi olduğundan bahsediyor Cohen. Şuan ise eski halinden farksız olduğunu, her şeyin tersine döndüğünü anlatıyor. İncil'e göre güvercinler kutsal hayvanlardır. Eğer bir yerlerde güvercinler uçuyorsa o topraklar huzurlu ve barış doludur. Cohen, sığındığı zamanlarda her şeyin huzurlu ve sakin olduğunu söylüyor ve ekliyor; "o zamanlar zaten her anımız aşk, her anımız kusursuzdu!"

Hallelujah (şükürler olsun)

Belki yukarıda bir Tanrı var

Fakat aşktan öğrendiğim tek şey

Silahını senden önce çeken birini nasıl vuracağın oldu

Ve bu gece duyabileceğin bir ağlayış değil

Işığı görmüş birisi değil

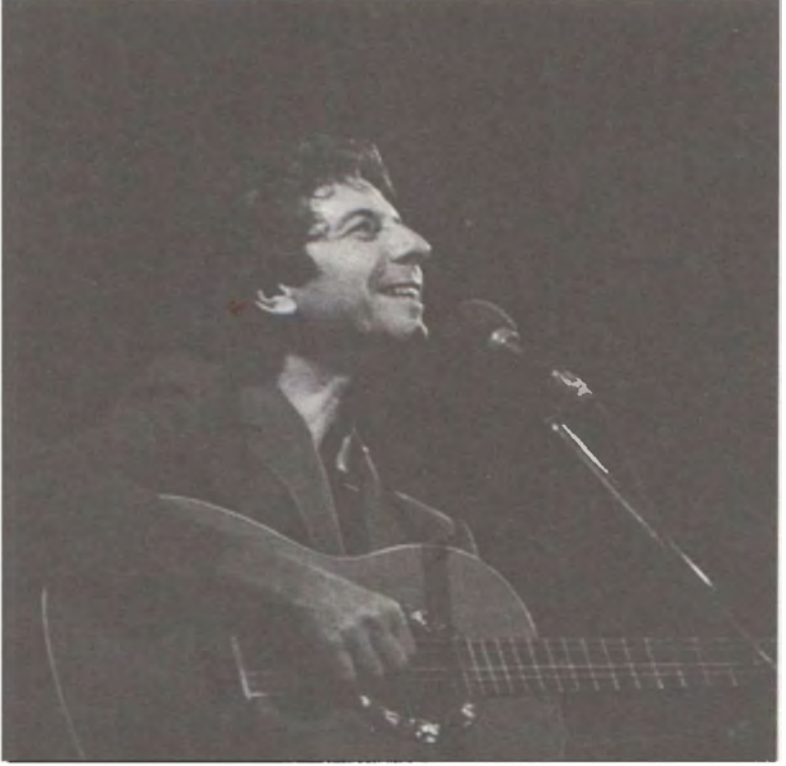
Soğuk ve kırık bir Yakarış'tır

Son dizelerde isyankâr yakarışlarına geri dönen Cohen aşktan öğrendiği tek şeyin, kendini savunmak adına başkalarına nasıl zarar verebileceği olduğundan bahsediyor. Tanrı'nın varlığından kesinkes emin olamayan Cohen, Tanrı olsa bile aslında ona iyiye dair bir şey öğretemediğini ve sadece nasıl çıkar gözetebileceğini öğrendiğini söylüyor. Şarkıyı dinleyen bize mi yoksa Tanrı'ya mı serzenişte bulunuyor bilemiyoruz ama Cohen'in son üç satırda anlattığı şey çaresizlikten başka bir şey değil. *"Ve bu gece duyabileceğin bir ağlayış değil"* derken aslında üzgün olmadığını belirtiyor. *"Işığı görmüş birisi değil"* derken de hala Tanrı'yı hissedemediğinden dem vuruyor. Son satırdaysa umutsuz ve her zamanki gibi kötümser bir tavır sergileyen Cohen, *"Soğuk ve kırık bir Yakarış'tır"* cümlesiyle de hala Tanrı'yı aradığını ama artık o kadar da heyecanlı ve şükran dolu olmadığını söylüyor.

Hallelujah (şükürler olsun)
Biliyorum pek iyi değil ama
elimden gelenin en iyisini yaptım
Hissedemedim ama dokunmayı öğrendim
Doğruyu söyledim
Londra'dan buraya seni kandırmaya gelmedim
Her şey tamamen istediğim gibi gitmese de
Şarkının efendisinden önce burada bekleyeceğim
Dilimde hiçbir şey ama hiçbir şey yok, yakarış hariç!

Son dizelerde mahcubiyetini belli ediyor Cohen. "Biliyorum pek iyi değil ama elimden gelen bu" diyor. Pes etmiyor ama daha iyisinin olamayacağını da söylüyor. Sığınıyor Cohen. Hissedemese de dokunmayı öğrendiğini, yalan

söylemediğini ve Londra'dan kalkıp onca yolu yalan söylemek için gelmediğini anlatıyor. Yakarıyor Cohen. İşte tam bu nokta da Cohen'in bir kadından mı yoksa Tanrı'dan mı bahsettiğinden emin olamıyoruz. Olsak bile anlamazlıktan gelirdik ya, neyse... Son satırda da gözlerimizi Cohen'e çeviriyoruz ama o yine bir şey söylemeyip sadece yakarıшта bulunuyor. Belki de "ikisi" için de hayırlısı budur.

*1985 yılındaki Philadelphia konserinden...
(Fotoğraf: Cohen Centric)*

Suzanne

1960'lar, Montreal...

Cohen, hayatının aşkı Marianne'le birlikte memleketi Kanada'ya geliyor.

Favori mekânı Le Bistro'da Marianne'le otururken genç, yetenekli ve oldukça meşhur dansçı Suzanne Verdal'i görüyor. O da Cohen gibi oldukça özgün bir karakter ve kendisinden yaşça büyük meşhur dansçı Armand Vaillancourt'un dans partneri. Vaillancourt ve Suzanne birbirlerine âşık olup evleniyorlar; bir çocukları ve inişli çıkışlı bir ilişkileri oluyor. Yorucu ilişkilerine son verip yollarını ayırdıklarında Suzanne, liman yakınlarında St. Lawrence Nehri'ne bakan, biraz da "üçra" kabul edilen bir ev buluyor. Dönemin bohemlerinin uğrak mekânlarından birine çok yakın olan bu evi görür görmez ona vuruluyor ve yerleşiyor. Zamanla bu ev de uğrak mekâna dönüşüyor. Şarkıda sözü edildiği gibi bu evde güzel çaylar, şiirler tüketiliyor.

Eve gelenlerden biri de Leonard Cohen.

Cohen, Suzanne'in evinde bir gece kalıyor ama ikisinin de belirttiği gibi; aralarında bir aşk hikâyesi yok.

Suzanne seni alır götürür nehir kıyısındaki evine

Geçen gemileri duyarsın, onunla geçirmek istersin geceyi

Biraz kaçıktır bilirsin ama zaten

bu yüzden orada değil misin?

Suzanne sana ta Çin'den gelen çay ve portakallar sunar

Ve tam ona verecek aşkın olmadığını söyleyeceğin zaman

Dalga boyuna alır seni ve bırakır cevabı nehir versin

Sen zaten ezelden beri onun sevgilisiydin

*Onunla yola çıkmak istersin işte o zaman,
gözünü bile kırpmadan
Ve bilirsin ki güvenecektir sana
Çünkü zihnin dokunmuştur onun kusursuz vücuduna*

Cohen bir anı olarak da Suzanne'in hikâyesinden şöyle bahsediyor:

“Suzanne, çok yakın arkadaşım olan Armand'ın eşiydi. Herkes Suzanne'e hayrandı, onunla olmayı herkes isterdi; ben hariç... İlk olarak, o arkadaşımın eşiydi; ikincisiyse onlar harika bir çiftti. Bunu bozmaya çalışmak bile bir hakaretti. Bir gün beni nehir kenarındaki evine davet etti. Çatı katları hala popülerken, Suzanne de çok güzel bir çatı katında kalıyordu. Bana içinde portakal parçacıkları olan çok lezzetli çaylar ikram etti. Botlar yüzüyor, ilerliyordu. Ve ben onun mükemmel bedenine sadece zihnimle dokunabildim, bu şartlar altında sadece bu mümkündü. Onun mükemmel bedenine dokunmanın başka bir yolu yoktu. Böylelikle de şarkıya ismini vermiş oldu.”

*İsa bir denizciydi, suların üzerinde yürüdüğünde
Çok vakitler geçirdi seyrederek yapayalnız tahta kulesinde
Ve ne zaman ki anladı onu yalnız boğulanların gördüğünü
Buyurdu: Denizci olsun tüm insanlar,
deniz onları serbest bırakana kadar
Ama kırılmıştı bir kere, gökyüzü ona açılmadan çok önce
Terk edilmişti neredeyse bir insan gibi,
batıp gitti bir taş gibi aklının derinliğine
Onunla yola çıkmak istersin işte o zaman,
gözünü bile kırpmadan
Ve belki de güvenebilirsin ona*

Çünkü zihniyle dokunmuştur senin kusursuz vücuduna
 Suzanne elinden tutar ve nehre götürür seni
 Selamet ordusu tezgâhından alınmış paçavra
 ve tüylerdendir elbisesi
 Ve güneş bal gibi süzülür liman azizemizin üstüne
 Ve Suzanne sana bakacağın yeri gösterir,
 çöpler ve çiçekler arasında
 Yosunlar içinde kahramanlar, sabah vakti çocuklar vardır
 Aşk tutmaya uzanırlar hepsi
 ve böyle uzanacaklardır daha
 Suzanne aynasını tuttukça
 Onunla yola çıkmak istersin işte o zaman,
 gözünü bile kırpmadan
 Ve bilirsin ki güvenebilirsin ona
 Çünkü zihniyle dokunmuştur senin kusursuz vücuduna

“Güzel çaylar ve portakal dilimleri” ikram eden Suzanne’in, Cohen’in sağlıklı yaşama geçişinde de payı büyük. Cohen o evden, kafasında birkaç yıl sonra kendisini şöhretin ilk basamaklarına taşıyacak olan bu şarkıyla ayrılıyor. Suzanne Los Angeles civarında bir karavanda yaşıırken de o meşhur evde hayranlar, fahiş fiyatlara konaklıyorlar.

Suzanne ve Cohen, birbirlerini her zaman sevgiyle andılar.

1985 yılındaki Philadelphia konserinden...
(Fotoğraf: Cohen Centric)

First We Take Manhattan

Şarkı ilk olarak, 70'li yıllarda Cohen'in vokalistliğini yapan Jennifer Warnes'in 1986 yılında tamamen Cohen'in şarkılarını seslendirdiği ve bir uyarılama albüm olan *Famous Blue Raincoat*'un içinde yer alıyor. Leonard Cohen iki yıl sonra, 1988'de söylüyor kendi şarkısını.

Şarkı, Cohen'in müziğinde belirgin değişimler olduğunu belli eden *I'm Your Man* albümünde yer aldı. Bu albümde Cohen, toplumsal konularda yaptığı eleştirilere ve kara mizaha oldukça yer verdi. *First We Take Manhattan*, albümde en çok beğenilen parçalardan birisi oldu. 1991 yılında da dönemin ünlü grubu R.E.M. tarafından, Cohen için yapılan bir toplama albümde seslendirildi. Şarkı kim tarafından seslendirirse seslendirilsin ünlü müzik listesi Billboard'da hep üst sıralarda yer aldı.

Cohen'in yakın çevresinin dediklerine göre şarkı Cohen'in hayatı boyunca yarattığı ve onu en çok memnun eden eserlerden biri.

Cohen, sahne arkasında verdiği bir röportajda şarkıdan tam olarak şöyle bahsediyor;

"Bence şarkı tam olarak ne diyorsa, onu demek istiyor; terörist bir şarkı, bence terörizme bir cevap. Terörizm hakkında her zaman takdir ettiğim bir şey var; hiçbir yerinde mazeret veya tavizler bulamazsınız. Bu duruş her zaman çok çekicidir. Fiziksel terörizm hariç... Fiziksel düzlemde tezahür ettiği zaman pek hoşlanmıyorum. Terörist faaliyetlerden pek hoşlanmıyorum. Irving Layton'ın bir zamanlar okuduğum çok mükemmel bir şiiri vardır; 'Eh, ne yani sen arada bir havaalanlarını patlattın ve burada birkaç çocuk öldürdün' diyor ve devam ediyor, 'Ama bizim teröristleri-

miz İsa, Freud, Marx, Einstein, tüm dünyayı hala sarsıyor diyor.”

Başka bir söyleşisinde de şarkı hakkında şu sözleri sarf ediyor;

“Bir zamanlar, motive edici enerjinin, büyüleyici enerjinin veya bugün bize sunulan çekici enerjinin aşırıya kaçan enerjiye dönüştüğünü hissettim. Bu yüzden Malcolm X’in bunun için savaştığını fark ettim. Her nasılsa dikkatimizi çekebilecek aşırı uç konumlar sadece bunlarmış. Kendimi, mistik bir faşizme sürüklenişimde aşırılık yanlısı duruşlara direneceğim konusunda kendi düşüncelerimi desteklerken buluyorum.”

*Beni yirmi yıllık can sıkıntısına mahkûm ettiler
Sistemi içeriden değiştirmeyi denediğim için
Geliyorum şimdi, onları ödüllendirmeye geliyorum
Önce Manhattan’ı alırız, sonra da Berlin’i*

Yirmi sene boyunca çektiği sıkıntıyı artık çekmek istemediğinden bahsediyor Cohen. Sistemi içeriden değiştirmeye çalıştığı yirmi sene boyunca yorulduğunu, sıkıldığını ve bıkkınlık noktasına ulaştığını duyabiliyoruz. Onca çabanın boşa gitmesinin ardından artık dayanamadığını ve harekete geçtiğini anlayabiliyoruz.

*Bana göklerdeki bir işaret yol gösterdi
Bana tenimdeki bu doğum lekesi yol gösterdi
Bana silahlarımızın güzelliği yol gösterdi
Önce Manhattan’ı alırız, sonra da Berlin’i*

Her şarkısında olduğu gibi ilahi bir güçten ilham aldığı-
nı, Tanrı'nınışaretlerinden biriyle bu yola çıktığını belirtiyor
Cohen. Militarist bir yanı bulunduğunu bildiğimiz Cohen,
silahlardan hoşlandığını bu şarkısında da inkâr etmiyor.

*Gerçekten senin yanında yaşamak isterdim, bebeğim
Bedenini, ruhunu ve elbiselerini seviyorum
Ama şurada istasyonda ilerleyen sırayı görüyor musun?
Sana söyledim, söyledim, söyledim,
işte ben onlardan biriydim*

Her ne kadar sevdiği kadından deliler gibi hoşlansa
da onunla olamayacağını söylüyor. Aslında sevgilisiyle
kalmak istediğini söylese de Cohen'in işaret ettiği sıra bir
“direniş kuyruğu”. Kendinin de onlardan biri olduğunu,
onunla kalamayacağını söylüyor.

*Ah sen beni bir kaybeden olarak sevdin ve şimdi
Kazanabilirim diye endişeleniyorsun
Beni durdurmanın yolunu biliyorsun
ama sende disiplin yok
Kim bilir kaç gece bunun için, işimin başlaması için
Dua ettim
Önce Manhattan'ı alırız, sonra da Berlin'i*

Kaybeden biriyken âşık olduğu kadının onu “kazan-
dığında” sevmekten vazgeçebileceğinden endişeleniyor
Cohen. Kadında bu kararlılığın olmadığından yakınırken,
kendisinin ise gecelerce çalıştığını ve dualar ettiğini söylü-
yor ve ekliyor; “Önce Manhattan'ı alırız, sonra da Berlin'i!”

*Senin moda işinden nefret ediyorum bayım
Ve seni incelten şu ilaçlardan da nefret ediyorum
Kız kardeşime olanlardan nefret ediyorum
Önce Manhattan'ı alırsız, sonra da Berlin'i*

*Ayrıca bana gönderdiğin şu şeyler için teşekkür ederim
Maymun ve kontrplaktan keman
Her gece çalıştım, artık hazırım
Önce Manhattan'ı alırsız, sonra da Berlin'i*

Cohen, onu bahanelerle sürekli geçiştirmeye çalışan, yaptığı şeyden hoşnut olmayan sevgilisine ithamlarda bulunuyor. Minnettarlığını gizleyemiyor; ne kadar çalıştığını söylüyor ve savaşmaya hazır olduğunu da.

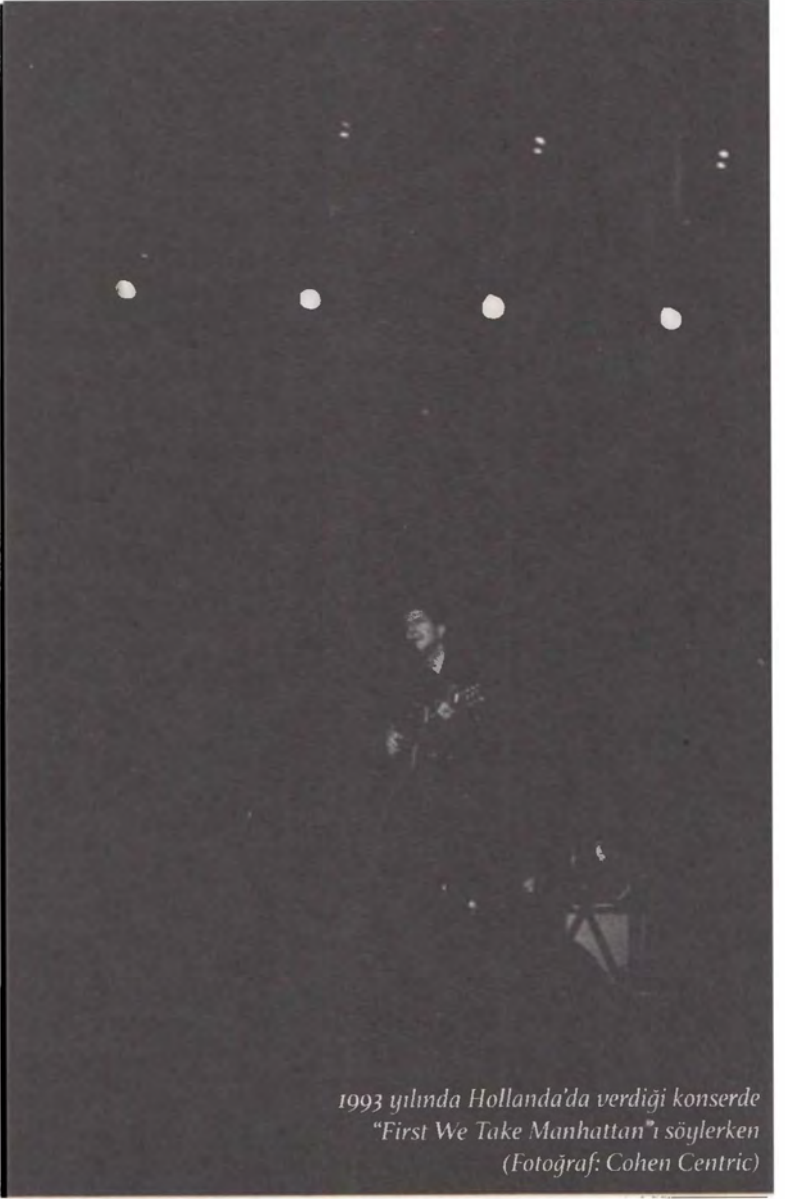
*Ah beni hatırla, ben müzik için yaşadım
Beni hatırla, bakkalından ıvır zıvır alırdım
Hani babalar günü'ydü ve herkes yaralaydı
Önce Manhattan'ı alırsız, sonra da Berlin'i*

Cohen eskiden nasıl bir adam olduğundan bahsediyor, sadece müzik yapmak için müzik yaptığını, arada bir kızın bakkalına uğradığını... Henüz 9 yaşındayken kaybettiği babasını da anıyor Cohen. Varlıklı bir aileden geldiğini bildiğimiz Cohen'in bir giysi dükkânının sahibi olan babası, o daha küçük bir çocukken ölüyor. "Kötümser Saray Şairi" ve "Hüznün Manevi Babası" diye de anılan Cohen'in neden bu kadar karamsar olduğunu anlamak çok da zor olmasa gerek. Sürekli bir bunalım halinde olduğunu iddia edenler için yaptığı çok güzel yorumlar var; "Bunalımdan ziyade ağırbaşlılık bence çalışmalarımın temel özelliğini

oluşturuyor” diyor ve ekliyor; “Kahkahalarla gülmeyi seviyorum ama bence ağırbaşlılıkla gelen bir hoşnutluk hali var. Hepimiz kapıyı kapatıp, odamıza geldiğimizde kalbimiz ve duygularımızla baş başa kalıyoruz ve bu o kadar da gülünecek bir şey değil.”

Aslında bize çok da uzak olmayan bir kanaat bu; Türk tabiriyle Cohen, ağlanacak halimize gldğmz söylüyor.

“Kıtlığın ve açlığın olduğu, insanların mermilerden kaçtığı ve zindanlarda tırnaklarının çekildiği bir dünyada yaşıyorken yaptığım şarkı yazarlığı içine yüksek bir değer addedebilmem çok zor. Evet, çok çalışıyorum ama neye kıyasla?” diyerek de aslında ne kadar çok çalışırsak çalışalım, yaptığımız şey her ne kadar mkemmел olursa olsun, o kadar da mkemmел insanlar olamayacağımız gerçeğiyle bizleri baş başa bırakıyor.

1993 yılında Hollanda'da verdiği konserde
"First We Take Manhattan"ı söylerken
(Fotoğraf: Cohen Centric)

The Partisan

Her ne kadar şarkı Cohen tarafından yazıldı ve bestelendi diye bilinse de şarkının orijinali aslında Emmanuel D'Astier de la Vigerie tarafından Bağımsız Fransız Ordusu'nun direnişi zamanında yazılmış bir şiir. Bestelenmesi Anna Marly tarafından üstlenilmiş. Ardından da Righteous Brothers ve Unchained Melody gibi meşhur şarkıların sahibi, aynı zamanda Oscar ödülleri En İyi Özgün Şarkı kategorisinde adaylığı da olan Hy Zaret tarafından İngilizceye çevrilmiş. Yazmamış olsa da şarkıyı seslendirdikten sonra anlamına ve önemine kavuşturacak olan Cohen ise 7 Nisan 1969'da çıkardığı *Songs From A Room* albümü için bu parçayı İngilizce ve Fransızca olmak üzere iki farklı şekilde seslendiriyor. İngilizce versiyonu daha çok sevilince, ona orijinal şiirden Fransızca birkaç dize ekliyor. Normalde şarkı Nazi/Alman direnişine dair hiçbir içerik barındırmıyor ama Cohen ikinci düzenlemesinde şarkıya şiirden eklediği Fransızca şiirden "Almanlar benim evimdeydi" sözlerini ilâştirmiş. Burada da tabii ki Nazi Almanyası'na bir gönderme de bulunuyor.

*Sınıra dayandıklarında
Teslim olmamı istediler
Bu yapamayacağım bir şeydi
Silahımı aldım ve kayıplara karıştım*

Şarkıdaki İspanyol esintilerinin de şöyle bir hikâyesi var; Cohen hem maddi hem manevi olarak çok köklü bir aileden geliyor; amcası bir baş haham ve yaşadıkları yer-

de çok saygı gören bir şahıs. Geçmişleriyle o kadar gurur duyuyorlar ki, saraylı filmlerde gördüğümüz duvarda asılı büyük büyükbaba portreleri, Cohen'lerin evlerinde de var. Dinlerine bağlı bir aile, yaşadıkları yerdeki sinagogu da Cohen'in babası yaptırıyor.

Cohen henüz Montreal'da yaşarken ve daha hiçbir şarkısını satmamışken, evinde oturduğu bir gün dışarıdan gelen gitar sesiyle pencereye doğru ilerliyor. Camdan dışarı baktığında elinde Flamenko gitarla şarkılar söyleyen ve etrafında bir sürü kız olan genç bir adam görüyor. Hem gerçekten merak ettiği hem de kızlarla tanışma ihtimali hoşuna gittiği için aşağı iniyor ve genci dinlemeye başlıyor. Genç adam çalmayı bitirdikten sonra onun yanına geliyor ve muhabbet etmeye başlıyorlar. Cohen İspanyolca konuşamadığı için kırık bir İngilizce ve Fransızcanın hâkim olduğu sohbetin sonunda Cohen, evsiz olan bu genç adamı evine davet ediyor. Devam eden bu dostluğun getirileri Cohen için 6 akor, genç adam içinse güzel bir Fransızca ile İngilizce oluyor.

Bir sabah sebebini hala kimsenin bilmediği bir intihara uyanıyor Cohen. En yakın dostunu kaybetmiş olmanın verdiği acıyla birlikte elinde sadece 6 tane akor kalıyor. Hatta bu durum için kendisiyle dalga geçtiği bir söyleşisinde gazetecilere şunları söylemiş; «Gazeteciler, özellikle İngiliz gazeteciler bana karşı çok insafsız oldular. Beş akor bildiğim halde, sadece üç akor bildiğimi söylediler.»

İspanyol gencin ölümünden sonra Cohen yaptığı besteleri satabilmek ve geniş kitlelere hitap edebilmek için Amerika'ya taşınıyor. İlk şarkısı *Suzanne*'i Juddy Collins seslendiriyor.

Şarkınınaslı *Suzanne Takes You Down* isimli, Cohen tarafından yazılmış bir şiir ve bu şiir ilk olarak Cohen'in *Cennetin Asalakları* adlı şiir kitabında yayınlanıyor. Cohen, şarkıyı Judy Collins ile yaptığı telefon görüşmesi sırasında besteliyor ve şarkı, tabiri caizse patlıyor. Herkesin diline dolanıyor ve Cohen, Amerika'daki bazı folk festivallerinden davet alıyor. Festivallerde Cohen'in yorumu, Collins'in yorumundan daha çok beğeniliyor. Bu olay Columbia Records'un ilgisini çekiyor ve böylelikle de Cohen ilk albümü olan *Songs of Leonard Cohen*'i Columbia Records imzasıyla çıkarıyor.

İspanyol dostunu unutamayan Cohen, albümü kaydetmeye yanında bir aynayla gitmiş. İlk başta anlam verilemese de aynanın anlamı Cohen için derin. Bütün albümü ayna karşısında çalıp söyleyerek kaydeden Cohen, bunu İspanyol arkadaşıyla çalıp söylüyormuş gibi hissedebilmek için yapmış. 1969 yılında çıkardığı *The Partisan*'da da Flâmenko esintileri hissediliyor. Cohen'in notalarında kırık bir İspanyol aksanı duymak hala mümkün.

Partizan, her dilde aynı anlama gelmekte. Bu aralar Gazze'de gerçek partizanların kim olduğu biraz düşündürücü: İsraililer, kendilerine vaat edilen toprakları kontrol etmek için mi savaşıyorlar? Yoksa kutsal topraklarda mülkiyetin dini değil, siyasi bir organ tarafından atanacak bir vakıf ya da güven arazisi olduğunu iddia eden Hamas işgalcileri mi? Hangi tarafın daha iyi niyetle savaştığını ya da hangi tarafın haklı olduğunu bilemiyoruz ama ikisi de son zamanlarda uluslararası topluluklar tarafından artan saldırıların ahlaksızlığı nedeniyle kınanıyor. Bildiğimiz tek bir şey var, Cohen'in de dediği gibi; "Bu dünyada ölen çocuklar varken gülmek sizce de biraz komik değil mi?"

*Çok sık isim değiştirdim
Karımı ve çocuklarımı kaybettim
Ancak birçok dostum var
Bazıları burada benimle
Yaşlı bir kadın bize sığınak sağladı
Bizi tavan arasında sakladı*

Cohen, şarkının bulunduğu albümü yayımladıktan sonra Montreux Caz Festivali'nde ve Roskilde Festivali'nde sahneye çıktı.

Verdiği konserlerde şarkıyı tüm “partizanlara” ithaf etti. Sıkıyönetim altında olan ve Polonyalı dayanışma hareketinin ilahisi olarak kabul edilen “Partizan” şarkısını icra edince, 1980’lerde Cohen’in şarkılarının neredeyse tamamı Maciej Zembaty tarafından Polonya dilinde seslendirildi. Özgürlüğü için bile olsa savaşın aptallığından yakınan Cohen, bir yandan da hala militarist kimliğini korumaya devam etti.

*Derken askerler geldi
Fısıltısız öldü
Bu sabah üç kişiydik
Akşama tek kalan benim
Fakat devam etmeliyim
Sınırlar benim hapisanem
Rüzgâr; rüzgâr esiyor
Mezarlıklardan rüzgâr esiyor
Özgürlük yakında gelecek
O zaman bizde gölgelerden geleceğiz*

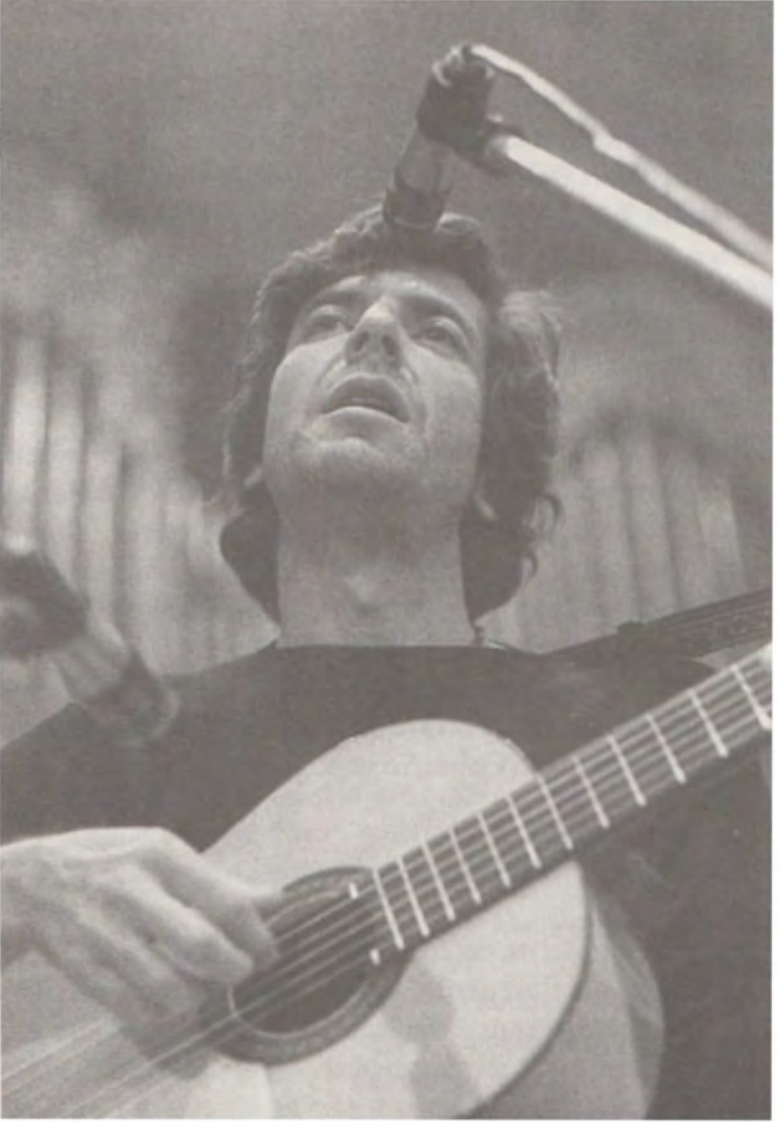
Hy Zaret'in çevirisiyle, şiirle şarkı farklılıklar gösteriyor.

Şiir "Mezarlıklarda rüzgâr esiyor. Özgürlük geri gelecek. Herkes bizi unutacak. Biz gölgelere döneceğiz." cümleleriyle bitiyor. Hy Zaret bunu daha iyimser bir bakış açısıyla çevirince, gölgelere dönmekten kurtulup, gölgelerden geri geliyorlar. Belki de bu şarkıyı yazan gerçek partizanlar, hatırlanmak bile istemeden kendi görevlerini yerine getirmek, yalnızca ülkelerinin hakkını aramak ve sonra da unutulmak istemiştir.

"Bırakın yargıçlar adalete olan umutlarını gizlice yitirsinler, hükümleri daha sağlam olacaktır.

Bırakın generaller zafere olan umutlarını gizlice yitirsinler, öldürmenin adı kötüye çıkacaktır.

Bırakın rahipler inanca olan umutlarını gizlice yitirsinler, şefkatleri gerçek olacaktır." L.Cohen

1970 yılında Hamburg Musikhallein'de "The Partisan"ı seslendirirken
(Fotoğraf: K&K Ulf Krüger OHG)

Who By Fire

Dördüncü albümü *New Skin For The Old Ceremony* ile eski albümlerindeki acemi ve pek de etkileyici olmayan düzenlemeleri daha nitelikli bir hale getirmiştir. Keman, mandolin, banço ve klasik gitarları duyabildiğimiz albüm, Cohen için de bir geçiş aşamasıdır. Albüm her ne kadar İngiltere’de “Gümüş Plak” ödülünü kazansa da, hiçbir zaman Billboard listelerine girememiştir. Bilinene göre de aynı sene ülkemize Amerikan hükümeti tarafından yapılan askeri yardım kesilmiştir. Ülkeye belli bir süre boyunca Amerikan plakları ithal etmeyi kesen müzik yapımcıları da Cohen dâhil olmak üzere birçok Amerika çıkışlı sanatçının plaklarını satmayı ve satın almayı bırakmıştır. 1974 tarihinde Amerikan plaklarını edinme konusunda yaşanan zorlukları da bununla açıklıyorlar. Bu da bana şu sıralar yapılan tüketim boykotları sırasında insanların sanat eserlerini ya da edebi eserleri de listeye almasını hatırlatıyor. Biz tüketmesek de adamlar üretmeye devam edecek, tıpkı Cohen’in yaptığı gibi.

Ve kim ateş ile

Kim su ile

Kim güneş ışığında

Kim gece vakti

Kim büyük sıkıntıda

Kim ortak duruşmada

Kim senin neşeli mayıs ayında

Kim çok yavaşça çürüyor

Ve ben kimin çağırdığını söylemeliyim?

Şarkı hakkında dillerde gezen bir efsane de Cohen'in şarkıyı bir uçaktayken yazdığıdır. Uçakla seyahat ederken, uçağın türbülansa girmesi sonucu rahatlayabilmek için her zaman dinlediği bir ilahi olan *Untanneh Tokefi* dinlemeye başlamış ve bu ilahinin melodisinden etkilenip *Who By Fire*'ı bestelemiştir. Şarkı, Janis Ian ile düettir. Janis Ian; iki dalda Grammy Ödülü sahibi bir şarkıcı.

Peki ilk ödülünü ne zaman kazandığını söyleyeyim mi? 1975... Yani Cohen ile bu düeti yaptıktan tam bir sene sonra. Cohen'in elinin değdiği bir albüm yapması, ödül alması veya ünlü olması da Cohen'in aslında müzik dünyasının Scorsese'si olmasıyla açıklanabilir.

Ya da tam tersi...

Ve kim onun yalnız kaymasında

Kim yatıştırıcı ile

Kim bu sevginin dünyasında

Kim bir şey ile körleştirilir

Ve kim çığ ile

Kim toz ile

Kim onun açığözlülüğü için

Kim onun açlığı için

Ve ben kimin çağırdığını söyleyemeliyim?

Ölüm hakkında yazılan en güzel şarkılardan birisi olarak nitelendirilir şarkı. Çoğu müzik eleştirmeni Cohen'in bu şarkıyı yazarken bir Azrail havasına girdiğini söylemektedir. Cohen'in sözleriyle şarkı şöyle; "Bu şarkı harika bir duadır. Kefaret Günü'nde İbranice olarak söyleniyor. Kefaret Günü, yalnızca Yahudi takvimindeki kutsal günlerden biridir ve hâkim (Tanrı) önünde durmanız gereken en

ciddi gündür. Ve o gün insanların, gözyaşlarının değerini çeşitli şekillerde bırakabileceği bir gün. Bazıları ateşle, bazıları suyla, bazıları zehirlenerek, bazıları asılarak, bazıları boğularak geçecek. İşte böyle: kim ateşle, kim su ister. Ben zaten kafa karıştırabilecek bir duruşu olan bu bin yıllık duayı, biraz daha karmaşık hale getirdim.”

Kim cesur bir rıza ile

Kim kazara

Kim yalnızlıkta

Kim bu aynanın içinde

Kim onun kadınının emri ile

Kim onun kendi elleri tarafından

Kim ölümlü zincirlerde

Kim güçte

Ve ben kimin çağırdığını söyleyemeliyim?

Yeni çıkardığı albümüyle ilgili bir demecinde “ölmeye hazırım” diyen Cohen, tamamlanmamış şarkılarını bitirebileceğini düşünmediğini de söylemiş. Geçtiğimiz ağustos ayında hayatını kaybeden ‘ilham perisi’ Marianne Ihlen’e yazdığı mektubunda ise “Sanıyorum ki çok kısa bir süre sonra peşinden geleceğim” demişti. “Ölmeye hazırım. Umarım bu söylediğim çok rahatsız edici olmamıştır. Benim için durum bu.” dese de, sonrasında yaptığı açıklama ile “Belki, kim bilir? Belki bana taze bir kan gelir. Bilemem ama kendimi ruhani stratejilere kaptırmaya cesaret edemem. Buna cüret edemem. Yapacak işlerim var. Dükkânın başında durmalıyım.” Diyerek, ölmeyi o kadar da istemediğini belli etmişti.

1974 yılında, Montreal'de bir barda sigara içerken.
(Fotoğraf: Cohen Centric)

Thousand Kisses Deep

Şarkı, Cohen'in 2001 yılında yayınladığı, onuncu albümü *Ten New Songs*' da yer alıyor. Bu albümü de daha öncekiler gibi Columbia Records'tan çıkıyor. Şarkının sözleri, albümün prodüktörü Sharon Robinson tarafından düzenlendi; çünkü Cohen'in sağa sola not aldığı, arada aklına gelmiş sözlerden ibaretti. Her şeyden önce bu şarkı, bir şiirdi. Cohen ilk başta her ne kadar bir şiir olarak kalmasını istese de, Robinson'ın düzenlemeleri ve kaydettiği demo o kadar güzel oldu ki Cohen şarkıyı seslendirmeden edemedi. Albümdeki her şarkıda Sharon Robinson'ın sesini duymak mümkün. Bunun sebebi de Cohen'in, Robinson'ın sesine ve yorumuna hayran kalması. Cohen, *Thousan Kisses Deep* dâhil bütün şarkıları Robinson nasıl yorumladıysa, öyle yorumluyor.

Ten New Songs, Cohen'in *The Future*'dan yaklaşık on yıl sonra çıkardığı ilk albümdü. Bu albümle üretkenlik açısından üniversitelerde ders verebilecek olan Cohen'in sahalarına muhteşem dönüşünü görebiliyoruz. On yıl boyunca hiç albüm yapmamasını da kendini edebiyata verip şiirler yazmasıyla açıklayabiliriz. Sanırım Cohen'le üretkenlik alanında yarışabilecek bir başka sanatçı daha yok.

*Midilliler koşar, kızlar gençtir
İhtimaller yenmek için oradadır
Bir süre kazanırsın ve ardından biter
Galibiyetin serindir
Ve anlaşılmaya çağrılırsın
Yenilmesi imkânsız yenilginle
Gerçekmişçesine hayatını yaşarsın
Bin öpücük derinliğinde*

Thousand Kisses Deep dâhil, albümdeki bütün şarkılara bir sakinlik ve dinginlik hâkim. Bunun sebebi, Cohen'in bir Zen Manastırı'nda geçirdiği meditasyon dolu yıllar olabilir. 64. Doğum gününü kutladığı sırada yayınladığı şiirden bestelenen şarkıyı Cohen, ailesine ve dostlarına ithaf etmiş. Şiiri yazması tam üç senesini almış. Onca yaşanmışlık, kat edilen onca yol, çekilen onca çile, âşık olunan kadınlar... Benim nazarımda bunların hepsini kustuğu şarkılardan biridir.

*Numaralar yapıyorum, düzeliyorum
Tekrar boogie sokağındayım
Kavrayışını kaybedersin ve ardından kayarsın
Başyapıtın içine
Belki de gitmem gereken kilometrelerce yol vardı
Ve tutmam gereken sözler
Hepsini bir kenara koyarsın hayatta kalmak için
Bin öpücük derinliğinde*

Cohen her ne kadar manastırdan dönmüş olsa da burada söylediği “tekrar boogie sokağındayım”, Amerikan tabiriyle *Junkie*’lerin, yani uyuşturucu bağımlılarının kullandığı bir terimdir. Bağımlılar, uyuşturucuyu bıraktıktan sonra “back on boogie street” tabiriyle uyuşturucuya yeniden başladıklarını belirtirler. Devamında belirttiği uyuşturucu etkileriyle, her şeyi bir kenara bırakarak o anı yaşadığını ve sadece hayatta kalmaya çalıştığını bize anlatıyor Cohen.

*Ve bazen, gece yavaşken
Zavallı ve uysalken
Kalplerimizi toplar ve gideriz
Bin öpücük derinliğinde*

Sadece çabalamış olabileceğini de göz önünde bulundurmakta fayda var; çünkü Cohen şöyle bir şey demiş zamanında;

“İçimdeki tüm bu dünden kalanlarla nasıl yeni bir şeye başlayabilirim?” Çok da umursamaz ve vurdumduymaz değilmiş...

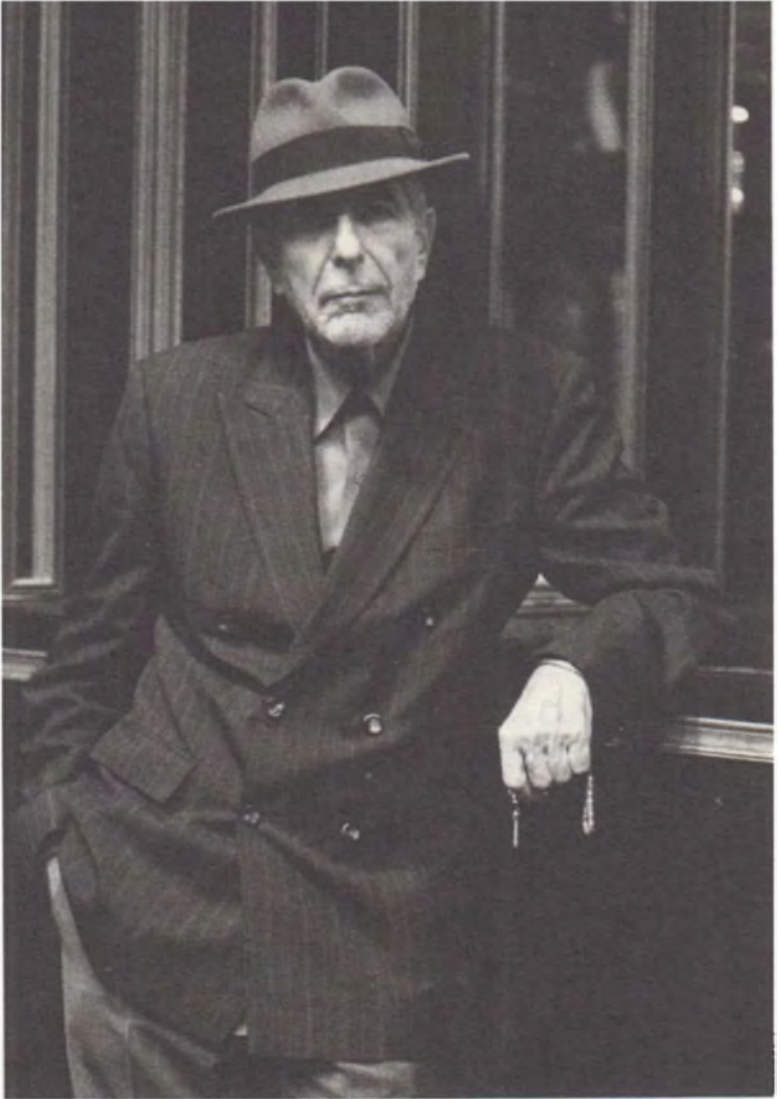
*Sekse hapsolmuş, birbirimize yaşlı
Denizin sınırları
Başka hiç okyanus kalmadığını gördüm
Benim gibi çöpçüler için
Öndeki güverteye ulaştım
Ve geriye kalan filomuzu kutsadım
Ve sonra razı oldum batmaya
Bin öpücük derinliğinde*

Şarkı bir filme de ilham kaynağı olmuştur. 2011 yılında, şarkının temasıyla paralel bir anlatım izleyen ve şarkıyla aynı ismi taşıyan *A Thousand Kisses Deep* adlı bir film çekilmiştir. Dougray Scott ve Jodie Whittaker’in başrollerini paylaştığı, Dana Lustig tarafından çekilen film psikoanalitik deneyimlerden bahseden İngiliz yapımı bir dram. Şarkının aksine film, o kadar da ilgi çekmeyerek film eleştirmenleri tarafından “vasatın altında” olarak nitelendirilmiş ve pek gişe yapmamış.

*Numaralar yapıyorum, düzeliyorum
Tekrar boogie sokağında
Sanırım hediyeleri değiştirmeyecekler
Saklaman gereken
Senin hayalin*

*Dosyan tamam
Yapmayı unuttuğumuz şey dışında
Binlerce öpücük derinliğinde
Ve bazen, gece yavaşken
Zavallı ve uysalken
Kalplerimizi toplar ve gideriz
Bin öpücük derinliğinde
Midilliler koşarlar, kızlar hala gençtir
İhtimaller kazanmak için vardır*

“Şair olarak bilindim, bir zamanlar belki de gerçekten öyleydim. Ayrıca şarkıcı sıfatı da benimle nazikçe bağdaşmıştı, bir melodiye güç bela taşıyabiliyor olsam da.” diyen Cohen, aslında gerçekten harika bir şair. Yaptığı 16 albümün yanı sıra 12 tane kitabın yazarı olan Cohen, yorulmak nedir bilmemiş...

*2013 yılında verdiği bir röportajdan.
(Fotoğraf: The New Yorker)*

In My Secret Life

In My Secret Life, Leonard Cohen ve Sharon Robinson tarafından yazıldı. Gitarlar Bob Metzger tarafından çalındı. Şarkı 2001'de yayımlanan *Ten New Songs* adlı albümde yer aldı.

Cohen ilk olarak 1988'de *In My Secret Life* adlı yeni bir şarkı üzerinde çalışmakta olduğunu söylemişti ama şarkı 2001'de kaydedilebildi. Sonunda 4:53 dakika uzunluğundaki albüm versiyonuna ek olarak, tanıtım amaçlı bir radyo düzenlemesi de 3:52 dakika olarak Sony Music Canada tarafından yayımlandı. Şarkının video klibi Montreal'ın en bilinen mimari eserlerinden birisi olan ve Cohen'in de favori mekânı Habitat 67'de çekildi. Habitat 67, daha çok fütüristik yapısıyla dikkat çekiyor. Klipte de Habitat 67'nin yapısından dolayı olduğunu düşündüğüm, sürreal ve fütüristik bir tema hâkim. Yapının mimarı Moshe Safdie de Cohen gibi bir Yahudi ve Cohen ile sıkı bir dostlukları var.

*Seni bu sabah gördüm
Çok hızlı gidiyordun
Geçmişte, hâkimiyetimin azaldığını görememiştim
Ve ben seni çok özlüyorum
Görünürde hiç kimse yok
Ve hala sevişiyoruz
Benim gizli yaşamımda*

İç dünyasındaki, hala unutamadığı şeylerle şarkıya giren Cohen, hayatından çıkıp giden kadının aslında onu terk edebileceğine pek de imkân vermediğini söylüyor. Yanında olmasa da hala onunla seviştiklerini söyleyen Cohen

için böyle bir şey pek de imkânsız olmasa gerek. Sonuçta Cohen'den bahsediyoruz; bir çatı katında Suzanne'e zihniyle dokunabilen bir adam, bir başkasıyla ondan habersiz sevişebilir de. Ancak onu bu kadar aşk adamı yapmak da saçma biraz, kendisi bile bunu ancak bir şaka olarak görüyor; "Bana 'aşk adamı' lakabı takılması, beni yapayalnız geçirdiğim yüzlerce gece yarısında acı acı güldüren bir şaka."

*Öfkeliyken gülümsüyorum
Aldatıyor ve yalan söylüyorum
Yapmam gereken neyse onu yapıyorum
Elde etmek için
Ama yanlışın ne olduğunu biliyorum
Ve doğrunun ne olduğunu da
Gerçekler için ölürüm
Gizli yaşamımda*

Kadınını kaybetmemek için öfkesini gizleyen, yalanlar söyleyen Cohen bunları yapsa da aslında yanlış şeyler yaptığının farkında.

Yine de, kadınını kaybetmemek için, yani "hayatla bağının kopmaması için" bunu yapmak zorunda olduğunu, gerçekleri içinse ölebileceğini söylemekten çekinmiyor. "Müzik, pek çok insanın duygusal hayatıdır." demiş Cohen, bize de kendi müziğiyle duygusal hayatını bu şekilde yansıttı...

*Dayan, dayan kardeşim
Kız kardeşim, sıkı tutun
Sonunda emirlerimi aldım
Gündüz boyunca yürüyor olacağım
Gece boyunca yürüyeceğim*

Sınırlarını aşacağım Gizli yaşamımın

“Hepimizin bir hakikat anlayışı var. Gerçeği söylemek, birisinin arzusu ve iştahından bahsederken en samimi sohbettir. Bu konuşma ortaya çıktığında, gerçeğe ve özgünlük duygusuna çok yakındır. Ancak çelişkili olmayan metafizik bir sisteme sahip olabileceğimi hayal dahi edemiyorum ve bunun, ne şairin ne de söz yazarının işi olduğunu düşünüyorum. Bir şarkıya şunu söyleyerek başlıyorsam: ‘Kızgın olduğum zaman gülümserim. Hile yapıyorum ve yalan söylüyorum. / Yapmak zorunda olduğum şeyleri yapıyorum / elde etmek için. Ama neyin yanlış olduğunu biliyorum. / Ve doğru olanı biliyorum. / Ve gerçeği söylemek için ölürüm.’; kendim dışındaki herkesi aldatabileceğimin anlaşılması içindir. Bu, basit, faydacı ve sıradan bir şekilde görülen gerçektir ancak varlığımızın büyük gerçeği değildir. Ben bunu kontrol edemem.” demiş üstat.

*Kâğıda baktım
Ağlayasım geliyor
Kimsenin umurunda değil
İnsanların yaşayıp yaşamaması
Ve tüccar düşünmenizi istiyor
Siyah mı yoksa beyaz mı olduğunu
Tanrıya şükürler olsun, her şey bundan ibaret değil
Benim gizli yaşamımda*

Bu dizeler, *The Partisan*’daki Leonard Cohen’den hiçbir şey kaybetmediğimizi gösteriyor. Sisteme bir isyan niteliğindeki bu dizeler, insan hayatının bir değeri olmadığını

ve hayatlarımızın ticari kaygılardan ibaret olduğunu anlatıyor. Irkçılığa da çomak sokan Cohen, kendi hayatında böyle şeylere yer olmadığını söyleyerek şükrediyor.

*Dudağımı ısıırıyorum
Bana ne söylendiyse onu anlıyorum
En son darbeden
Yaşlının bilgeliğine kadar
Ama hep yalnızım
Ve kalbim buz gibi
Ve kalabalık ve soğuk
Benim gizli yaşamımda*

“Uykusuzun son sığınağı, uyuyanların dünyasına karşı bir üstünlük duygusudur.”

Cohen bu satırla bize hem somut hem de soyut anlamda bir teselli, bir umut bahşediyor. Yalnız ve uykusuz kaldığımız gecelerde kendimizi teselli edebileceğimiz bir cümle var; “çok şükür ki ayaktayım!”; çünkü uyumuyorum. Hala yapabilecek bir şeyler var! Belki de kendi dünyamızın kralı olduğumuzu söylemeye çalışıyor... Soyut anlamda ise kalabalıkların içindeki yalnızlığından bahsederek yine hüzne boğuyor bizi. Bu durum için de söylediği bir söz var elbette; “Genellikle melankolik ve karanlık olmakla suçlanıyorum. Oysa dünyanın en neşeli adamıyım. Karamsar da değilim. Karamsarlık sürekli yağmurun yağacağını hissetmektir. Oysa ben üstümün başımın çoktan sıırılsıklam olduğunu biliyorum.”

1979 yılında “Hammersmith Odeon”da verdiği konserden bir kare.
(Fotoğraf: Terry Lott/Sonny Müzik Arşivi)

I Am Your Man

2 Şubat 1988'de yayımlanan *I Am Your Man*, Cohen'in 8. albümünde yer alan ve albüme adını veren şarkısı...

Cohen'in en çok tutan işlerinden birisi olmakla beraber aynı zamanda onun daha modern bir müzik anlayışıyla tanışmasına vesile olmuş. Synthpop türünde olan albümün çoğu parçasının müziği 80'ler tadında. Ünlü biyografi yazarı Anthony Reynolds, Leonard Cohen'in hayatını konu alan "*Dikkate Değer Bir Hayat*" adlı kitabında bu albüm hakkında şöyle bir yorumda bulunmuş; "Neredeyse her açıdan Cohen'in, *I'm Your Man* ile ilerleme kaydettiğini söylemek hakaret etmek olur; evrimsel bir sıçrayışa imza attığını söylemek daha doğru olur. Cohen'in yeni müzik tuvali, geniş ve zengin. Koyu ve keskin davullar, senkronizör ve synth'lerin hepsi, karışmış haliyle zengin ve mükemmel bir uyum içerisinde. Doğu Avrupa ezgileri, eski Rus kemanları ve üflemeli çalgılar onun müziğine kesinlikle egzotik bir hava katmış."

*Eğer bir sevgili istersen
Benden istediğin her şeyi yapacağım
Eğer başka çeşit bir aşk istersen
Senin için bir maske takarım
Eğer bir arkadaş istersen
Elimi al
Ya da beni kızgınlıkla yere düşürmek istiyorsan
Burada ayaktayım
Erkeğim*

Bütün müzik eleştirmenleri, bu kadar arzulu ve istekli sözleri duyan bir kadının hemen orada ölüvermesi gerektiği kanaati etrafında toplanıyor. Zira bu sözleri duyan bir kadının hayatı, bir daha hiçbir zaman o kadar da güzel olmayabilir. Cohen'in resmen "ne dilersen dile benden" formatında yazdığı bir şarkı olan *I'm Your Man*, on altı hafta boyunca Norveç müzik listelerinde birinci sırada kalmıştır. Dünya çapında, çıktığı günden itibaren müzik listesini kasıp kavuran *I Am Your Man* için Tom Waits de "hayatımda duyduğum en şahane albüm" demişti.

I'm Your Man, Rolling Stones okuyucuları tarafından da *Tower Of Song* ve *Everybody Knows* ile birlikte en iyi 3 Leonard Cohen şarkısından biri seçildi.

*Eğer bir boksör istersen
Ringe senin için adım atabilirim
Eğer bir doktor istersen
Senin her santimini muayene edebilirim
Eğer bir şoför istersen
İçeri atlayabilirim
Ya da benim seni gezdirmemi istersen
Biliyorsun yapabilirsin
Erkeğimin*

Bir röportajında, "Bir kadının tüm ihtiyaçlarını karşılayan ve ruhuna hitap eden erkek, dünyada sadece bir tane olabilir; fakat her erkek, herhangi bir kadının varlığı karşısında kendisini mutlu hisseder. İşte kadınların ve yaratıcımızın yüceliği buradadır." diyen Cohen, dünyadaki o erkek olabilmek için çabalıyor. Başka bir sahne arkası röportajında da "Kadınlar kendi vücutlarına pek beğen-

meden uzun uzun bakarlar. Sanki bedenleri, aşk denilen bu savaşta pek de güvenmedikleri bir müttefikmiş gibi.” diyor ve sanki bu şarkı vasıtasıyla şu dizeyi ekliyor; “Eğer bir doktor istersen, senin her santimini muayene edebilirim!”

*Ah, ay çok parlak
Zincirler çok sıkı
Canavar uyumaya gitmeyecek
Ben sana verdiğim sözler için çalışıyorum
Verdiğim ve tutamadığım
Ama bir adam asla bir kadını geri alamaz
Dizleri üstünde çökerek
Ya da sana doğru sürünmeliydim bebeğim
Ya da ayaklarının dibine atmalıydim kendimi
Ya da güzelliğine seslenmeliydim
Bir köpek gibi
Ya da kalbini tırmalamalıydim
Ve lütfen demeliydim
Erkeğimin*

Şarkıyla aynı ismi taşıyan ve 21 Haziran 2006’da gösterime giren Lian Lunson imzalı bir belgeselde Leonard Cohen’den ilham almış müzisyenleri, onun şarkılarını yorumlarken görüyoruz. Bu şarkının kullanıldığı birçok dizi de var. 2004 yılında yayımlanmaya başlayan *The L World* dizisinin ilk sezonunda, bir sahnede Cohen gibi “kadınına” bu şarkıyı söyleyen Ivan’ın da şarkıyı yaşadığını görüyoruz. Bu şarkının böyle bir dizide de kullanılabilmesi aşkın evrenselliğini gösteriyor. Evrensel tabirle, “aşk, aşktır!”

*Eğer uyusaydın
Bir an için yolda
Senin için direksiyona geçerdim
Eğer yalnız çalışmak istiyorsan
Senin için kaybolabilirim
Eğer çocuğun için bir baba istiyorsan
Ya da benimle bir süre yürümek istiyorsan
Kumsal boyunca
Erkeğimin*

*Eğer bir sevgili istersen
Benden istediğin her şeyi yapacağım
Eğer başka çeşit bir aşk istersen
Senin için bir maske takarım*

Cohen'in şöyle bir cümle kurduğu düşünülürse aşktan vazgeçecek bir adam olduğunu düşünmek biraz mantıksız olurdu; "sen kendi yoluna git, ben de senin yoluna..." Ne kadar kötümser olursanız olun vazgeçmek biraz aptalca demek isterdim ama kendisiyle o kadar çelişen bir adam ki Cohen, bu sözden sonra şunu söylemiş olmasına inanamıyorum; "Ne yaptığının bir önemi yok, ne olacaksa o olacak." Teolog filan değilim ya da bir din adamı ama Cohen'in bu sözünü ancak dinsel bir kadercilikle bağdaştırabiliyorum. Siz tabii yine de, ne olursa olsun bırakın o kendi yoluna gitsin, siz de onun yoluna...

*"I'm Your Man" albümünün efsanevi albüm kapağı.
(Fotoğraf: Dominique Issermann)*

Waiting For The Miracle

Waiting For The Miracle, Cohen'in 9. albümü *The Future*'ın ikinci parçasıdır. Albümdeki şarkılar, Ocak 1992'de kaydedilmiş olmasına rağmen uzun süren stüdyo çalışmaları yüzünden ancak 24 Kasım 1992'de yayımlanabilmiştir.

Cohen, geri dönüş albümü olan *I'm Your Man*'in turlerlerini başarıyla tamamladıktan sonra müziğe bir yıl ara verdi; oğlu Adam, West Indies civarlarında ciddi bir trafik kazası geçirmişti ve dört ay komada kalmıştı. Bu süre boyunca oğlundan başka hiçbir şeyle ilgilenmeyen Cohen, oğlunun tedavisinden sonra *The Future*'ın kayıtlarına başladı. Bu arada da Rebecca De Mornay ile romantik bir ilişki yaşamaya başlamış, normalde sadece Montreal'da kaydedilmesi planlanan albümünü 12'den fazla stüdyoda kaydetmek zorunda kalmıştı. İlişkisi yüzünden Los Angeles ve Montreal arasında mekik dokuyan Cohen için durum oldukça zordu. Albüm sürecinin neden bu kadar uzun sürdüğünden şöyle bahsediyordu; "Daha önce söz yazmayı kolay bulduğumu hiç söylemedim. Bu bir dönem; demek istediğim, söylenmek istemiyorum ama... Ama bu dönem, bok gibi! Berbat bir iş! Bir iş için oturup, o masadan kalkmama konusunda çok disiplinliyim. Ama bu çok zor! Kalbiniz için büyük bir problem, aynı zamanda beyniniz için de, söz yazarken deliriyorum. "Portakal" kelimesi ile kafiyeli bir şeyler bulabilmek için, saatlerce iç çamaşırla halıda yuvarlanıp duruyorum. Bu, korkunç ve acımasız bir iş; ancak şikayet etmiyorum."

Bebeğim, bekliyordum
Günlerce gecelerce (bekliyordum)
Zamanı göremedim
Hayatımın yarısınca bekledim
Çok fazla davet vardı
Ve senin bana gönderdiklerin olduğunu da biliyordum
Ama hala bekliyordum
Beni gerçekten sevdiğini biliyordum
Ama sen de gördün, ellerimin bağlanmış olduğunu
Bunun seni incitmiş olduğunu biliyordum
Bu senin gururunu incitmiş olmalı

Bir röportajında da albümün bu kadar gecikmesi hakkında açıklama yaparken Hank Williams'a olan saygısını ve hayranlığını şu örnekle açıklıyor: "Hank Williams'ı ele alalım. *Your Cheatin Heart*'ı kendini denemek için sadece yirmi dakikada yazdı. Yapımcılar beceremeyeceğini düşünüyordu. Onu bir odaya kilitlediler ve o tam yirmi dakika sonra elinde *Your Cheatin Heart*'ın sözlerinin yazılı olduğu bir kâğıt parçasıyla geri döndü. Bu inanılmaz bir şey. Bunu ilerleyen zamanlarda ben de denemek istiyorum."

Penceremin altında durmam gerekiyor
Borazanınla ve baterinle
Ve ben orda bekliyorum
Mucize için, mucizenin gelmesi için (beni bulması için)

Oliver Stone'un 1994 yapımı *Natural Born Killers* adlı filmi için jenerik müziği olarak; *Anthem*, *The Future* ve *Waiting For The Miracle* (Sharon Robinson ile birlikte yazdığı) üç şarkı da kullanıldı. Albümdeki şarkılar Michael

Douglas'ın başrolünde oynadığı *Wonder Boys* ve David Gale'in oynadığı *The Life of Kevin Spacey* adlı filmlerde de yer aldı.

*Ah! Bundan hoşlandığına inanmıyorum
Sen bunu burada beğenmezdin
Hiç eğlence de yok
Ve cezalar diz boyu
Maestro buna Mozart diyor
Ama bu patlayan bir sakız sesi gibi
Sen beklerken
Mucize için, mucizenin gelmesi için*

*Mucize için beklerken
Ardında bırakacak hiçbir şey yok
Hiç bu kadar mutlu olmamıştım
2. Dünya Savaşı sona erdiğinden beri
Yapacak hiçbir şey kalmadı
Alındığını bildiğin zaman
Yapacak hiçbir şey kalmadı
Bir kırıntı için yalvardığında
Sen beklemeye gittiğinde
Mucizenin gelmesini beklerken
Seni düşledim bebeğim
Daha bir gece önceydi
Çoğun çıplaktı
Birazın da parlak
Zamanın kumları dökülüyordu
Parmaklarından ve başparmağından
Ve bekliyordun
Mucizeyi, mucizenin gelmesi için*

Cohen, şarkısının içindeki o gizli mesajı şöyle açıklıyor; “Mucize, beklemenin diğer tarafındaki vizyondur. Hepimizin, insan kalbinin inşası ve insan ruhunun oluşumu ile birlikte olmasını beklediğimiz bir mucize var. Beklemenin diğer tarafına, beklemenin karşısına geçip mucizeyi beklediğinizi onayladığınız, tanıdığınız, kabul ettiğiniz bir durum var. Bu, hapsedilen ya da giderilen bir konumdan ziyade bir özgürlük pozisyonudur. Bekleme sabittir, beklemenin karşısındaki ise serbest.”

*Ah bebeğim, hadi evlenelim
Çok uzun zamandır birlikteyiz
Hadi, beraber yalnız olalım
Hadi gel, güçlü müyüz değil miyiz öğrenelim
Evet! Hadi çılgınca bir şeyler yapalım
Tamamen absürt bir şey.
Mucize için, mucizenin gelmesi için*

Cohen’in şarkıyı kimin için yazdığı bilinmiyor, tahmin etmek de güç çünkü diğer şarkıların aksine ipucu da vermiyor. “Hadi evlenelim” dediğine göre, herhangi bir sevgilisi olabilir. Cohen’in yalnızca Suzanne Elrod’la evlilik yaptığı biliniyor. (Suzanne’i onun için yazdığını zannedenler bile var.) Adam adında bir oğlu ve Lorca adında bir kızı var. Adam, trafik kazası sonucu dört ay komada kalan talihsiz çocuk; babasının yolundan gitmeyi tercih edip müzisyen olmuş. Kızı Lorca ise müzisyen olmamasına karşın sanatla ilişkisini kesmemiş. Profesyonel fotoğrafçılık yapan Lorca, babasının finansal durumlarını takip ederek, konserlerde görev alarak uzun seneler çalışmış. Lorca’nın adı, Cohen’in büyük hayranlık beslediği ve etkilendiği, İspanyol şair ve

oyun yazarı (aynı zamanda başarılı bir ressam ve piyanist) olan ve İspanya İç Savaşı'nda Franco'nun adamları tarafından öldürülen Federico Garcia Lorca'dan geliyor.

*Ardında yapacak bir şey yok
Ana yolda düştüğünde
Ve yağmurda uzanırken,
Sana "Ne yapıyorsun?" diye sorarlar
Sen de tabii ki, "şikâyet edemem" diyeceksin
Eğer bilgiye ihtiyacın varsa
Orada aptalı oynarsın;
Orada beklediğini söylersin
Mucize için, mucizenin gelmesi için*

Cohen'den bu şarkıyı yazdığı kadını anlatmasını istese sanırım "ağzı vardır, dili yoktur" diye tanımlar. Zira şarkıda, sevgilisinin mütevazılığından ve soğukkanlılığından bahsediyor.

*1992 yılında eski nişanlısı Rebecca De Mornay ile katıldığı
bir davet sırasında çekilen fotoğraf.
(Fotoğraf: Keith Beaty)*

So Long, Marianne

So Long, Marianne, Cohen'in ilk albümü olan *Songs Of Leonard Cohen*'in içerisinde yer alan bir parça. Cohen'in en meşhur parçalarından biridir. Cohen bir röportajında, şarkının adının *Oh, No, Marianne* olacağı ancak daha sonra *So Long, Marianne*'i daha şiirsel bulduğunu söylemiş.

*Pencereye gel, küçük sevgilim
El falına bakmaya çalışmak istiyorum
Eskiden bir çeşit çingene bir oğlan olduğumu düşünürdüm
Beni eve götürmene izin vermeden önce
Şimdilik elveda, Marianne, başlamamızın zamanı geldi
Gülmeye, ağlamaya ve ağlamaya
ve hepsi için tekrar gülmeye*

Cohen, Montreal hükümetinden 3000 Kanada Doları yardım alıp Hydra'ya gidiyor. O dönem bir çok devlet, sanatçıları sanatlarını daha rahat icra edebilecekleri yerlere gönderiyordu. Hydra Adası da bu açıdan bir sanat başkentiymiş diyebiliriz. Bu arada hikâyenin başkahramanı Marianne, Oslo'da âşık olduğu yazar Axel Jensen'in peşinden Hydra'ya geldiğinde, gencecik ve inanılmaz güzel bir kızmış. Yazar ve Marianne, birlikte Hydra'ya yerleştiklerinde kendilerine adeta bir "bohemistan" kuruyorlar. Burası o dönem sanatçıların uğrak mekânı olduğu için de evlerine gelen giden eksik olmuyor. Sadece öğle ve akşam saatlerinde, birer saat elektrik var. Bir yandan şarkılar bes-telenirken bir yandan da şiirler yazılıyor. Ama öyle elit bir ortam yok, mesela Marianne'in anlattığına göre sadece birer temiz tişörtleri ve karınlarını doyuracakları kadar paraları var; ama çok mutlular.

*Biliyorsun ki seninle yaşamaya bayılıyorum
Ama aklımı başımdan o kadar alıyorsun ki
Melekler için dua etmeyi unutuyorum
Sonra da onlar bizim için dua etmeyi unutuyorlar
Şimdilik elveda, Marianne, başlamanın vakti geldi*

*Neredeyse gençken, tanıştık
Yeşil leylak parkının derinliklerinde
Bana bir haçmışım gibi tutundun
Karanlığa doğru dizlerimizin üzerine çökmeye gittiğimizde*

1958'de Axel ve Marianne, evleniyorlar ve bir çocukları oluyor. Ancak işler pek de mükemmel gitmiyor. Axel yayıncısıyla görüşmek için Norveç'e gidip gelmeye başlıyor. Bir süre sonra ortaya çıkıyor ki, Axel yayıncısıyla görüşmeye filan gitmiyormuş.

O noktada Marianne adada çocuğuyla yaşayan, herkesin hikayesini kulaktan kulağa anlattığı bir mit oluyor. Yunan adasındaki Norveçli kadın! Marianne daha 23 yaşında. Adaya gelen Leonard Cohen'in de bu miti işitmesi pek uzun sürmüyor.

Marianne onu ilk gördüğü anı şöyle anlatıyor: "Bakkaldan süt alıyordum. Kapıda biri belirdi. Kolları sıvanmış bir gömlek ve beyaz spor ayakkabılar giymişti. Güneş arkasındangeldiği için yüzünü göremiyordum. Bana 'Dışarı gelip bizimle oturmak istemez misin?' diye sordu. Etkilenmişim..."

*Oh, o kadar uzun, Marianne,
şimdi başlamamızın zamanı geldi
Mektuplarının hepsi, senin yanımda olduğunu söylüyor
Öyleyse neden yalnız hissediyorum?*

*Bir çıkıntıda ve ince örümcek ağının üzerinde duruyorum
Bu ayaklarımı bir taşa bağlar*

Marianne ile Leonard Cohen önce çok yakın dost oluyorlar; sonrasında da tabii ki sevgili. Adada geçen efsanevi günlerden sonra Marianne, Norveç'e dönmek istiyor. Cohen, Marianne ve Marianne'nin oğlu bir otomobille Norveç'e gidiyorlar.

Cohen onları bıraktıktan sonra Montreal'a dönüyor. Ve Montreal'a döndükten sonra dayanamayıp arıyor. "Burada bir evim var, şimdi tek ihtiyacım hayatımın kadını ve oğlu." Marianne, hiç düşünmeden yanına aldığı birkaç parça eşya ve oğluyla Montreal'a gidiyor.

*Oh, elveda, Marianne, tekrar başlamanın zamanı geldi
Oh, sen gerçekten çok güzelsin
Gittiğini ve adını tekrar değiştirdiğini gördüm
Bu dağın yamacına tırmandığımda
Göz kapaklarımı yağmurda yıkamak için
Oh, elveda, Marianne, tekrar başlamanın zamanı geldi*

Tamam, hikâye pek mutlu sonla bitmiyor ama bir önemi yok. Axel'in Cohen'le iyi bir dostluğu oluyor. Axel, 70'lerde Hintli bir kadına aşık olup evleniyor. 2003 yılında ölene kadar da aynı kadınla mutlu bir evliliği oluyor. İki adamla da mutlu sonu yakalayamayan Marianne 2005'e kadar ortalıkta yoktu ve kimseyle konuşmuyordu. Norveçli televizyoncu Kari Hesthamar'a verdiği röportajda bunları anlatıyor.

Cojen'in, Norveç'in Langesund kentinde verdiği bir konserde, seyirciler arasında tanıdık biri gözüne ilişti. Yet-

miş beş yaşında sarışın bir kadın, iki torunuyla birlikte kalabalığın arasındaydı. “İlişkımız biteli yıllar oldu. Otuz yıldır biriyle evliyim ve çok mutluyum ama onun her zaman beni sevdiğini, koruduğunu bilirim.” diyor Marianne. O efsane şarkı *So Long*, *Marianne* işte böyle bir hamurla yoğrulmuş...

1960 yılında Hydra Adası'nda, Marianne ve Marianne'in oğlu
Axel ile kahvaltı yaparlarken.
(Fotoğraf: The Telegraph)

Tower of Song

Şarkı, Cohen'in 8. albümü *I'm Your Man*'in 8. ve son parçası. Şarkıda Cohen'in, başarmışlığın verdiği umursamazlığını görebiliyoruz. Kanıksanmışlık ve başarının değerinin artık pek de bilinmemesi, Cohen'in bir problemi sanki. Çoğu başarısız insanda olduğu gibi, hayatındaki tek hedefi başarı olan insanlar, başarıya ulaştıktan sonra kayıtsızlığın yarattığı boşluğa düşebiliyorlar.

Şarkıyı bir kule olarak gören ve hayran olduğu Hank Williams gibi bir adamla artık aynı kulede olduğunu belirten Cohen, "sen yüzlerce kat yukarıdasın" diyerek alçakgönüllülüğü ile şaşırtsa da, ardından gelen sözlerle bu kulede olmanın bile onu artık tatmin etmediğini yüzümüze vuruyor.

*Arkadaşlarım gitti, saçlarım gri
Eğlendiğim yerlerde ağrım var
Ve aşk için deliyim ama pek rastlamıyorum
Her gün kiramı ödüyorum
Oh, şarkı kulesinde
Hank Williams'a sordum, "daha ne kadar yalnızlaşıyor?"
Hank Williams daha cevap vermedi
Ama onun bütün gece öksürdüğünü duyabiliyorum
Benim yüzlerce kat üstümde, şarkı kulesinde...*

Cohen, büyük bir Williams hayranı. Bunu röportajlarından bile anlamak mümkün. Müzikal anlamda kim-seden etkilenmediğini belirtse de, Cohen ona olan hayranlığını şu sözlerle dile getirmiş: "Eğer bir müzik kutum olsa, içinde mutlaka *Jambalaya*, *Your Cheatin Heart* ve *I'm So Lonesome I Could Cry* olurdu". Cohen, Williams'a o kadar

hayran ki çıkacağı her konserden önce sahne arkasındaki kulisine Williams'ın bir fotoğrafını asıyor. Bunun sebebi sorulduğunda ise, onu her gördüğünde kalbinin daha hızlı çarptığını ve müzik aşkını içinde hissettiğini söylüyor.

*Bu şekilde doğdum, başka seçeneğim yoktu.
Bana bahşedilmiş altın bir ses ile doğdum
Ve kâinatın yirmi yedi meleği
Beni burada bu masaya bağladılar.
Şarkı kulesinde*

Ve Cohen'in bu şarkısında, "Bana bahşedilmiş 'altın bir ses' ile doğdum" sözünün hikâyesi Marianne kaynaklıdır. Marianne, Cohenle tanışmadan hemen önce bir rüya görür. Rüyasında yaşlı bir kadın ona "Çok yakın zamanda, altın gibi bir sesi olan bir adamla tanışacaksın!" der. Marianne, Cohen'e bunu anlattıktan sonra da Cohen bunu bu şarkısında kullanır.

*Küçük iğnelerini bu Voodoo bebeğine batırabilirsin
Çok üzgünüm, bebeğim, bana hiç benzemiyor
Işığın vurduğu pencerenin yanında duruyorum
Ah, bir kadının seni öldürmesine bile izin vermiyorlar
Şarkı kulesinde değil
Artık acı çektiğimi söyleyebilirsiniz; ancak bundan emin olabilirsiniz.
Zenginler fakirlerin yatak odalarında kendi kanallarını buldular
Ve güçlü bir yargı var, fakat yanlış olabilirim
Görürsün, bu komik sesleri duyarsın
Şarkı kulesinde*

Cohen'in bu dizelerde kullandığı zengin ve fakir ayrımı her ne kadar eğretilene gibi gözüke de aslında birçok "ozan"ın aksine, zengin olmasından pek rahatsız olmuyor ve zenginlerin perspektifinden duruma bakarak, bu olayı benimsiyor. Cohen'i "Karamsar Saray Şairi" olarak andığımızı düşünürsek bu olayın pek de şaşırtıcı bir tarafı yok.

*Diğer tarafta durduğunu görüyorum
Nehrin nasıl bu kadar genişlediğini bilmiyorum
Seni seviyorum bebeğim, onca zamandır
Ve geçmiş olabileceğimiz bütün köprüler yanıyor
Ama kaybettiğimiz her şeye çok yakın hissediyorum
Bir daha asla kaybetmek zorunda kalmayacağız*

Kadınının bile onunla olamadığını, bulunduğu yerin karşısında olduğunu söylüyor Cohen. Her şeyi o kadar kaybetmiş ki Cohen, bir daha asla kaybedemeyecek kadar kaybetmiş hale geliyor sonunda, kendine göre. Onca zamandır sevdiği kadınla gidebileceği yolların artık yerinde durmadığını, her ihtimalin sona erdiğini söylemeden edemiyor ama onca şey yerinde durmasa da hala onları hissettiğinden bahsediyor. Kadınıyla arasındaki mesafenin ise nasıl bu kadar açıldığının farkında bile değil...

*Şimdi sana elveda diyorum,
ne zaman döneceğimi bilmiyorum
Yarın bizi yolun kenarındaki kuleye götüreceğim
Fakat ben gittikten sonra da
benden haber alacaksın bebeğim
Tatlı bir şekilde seninle konuşacağım
Şarkı kulesindeki bir pencereden*

*Evet, arkadaşlarım gitti ve saçlarım gri
Eğlendiğim yerlerde ağrım
Ve aşk için deliyim ama pek rastlamıyorum
Her gün kiramı ödüyorum
Oh, şarkı kulesinde...*

Herkes gider mi? Evet, gidiyor. Cohen, tüm dostlarını kaybetmiş, saçlarının o meşhur siyahlığını bile. Eskiden yanında olan insanlardan hiçbiri artık yok. Belki kendi tercihi belki de mecbur bırakıldı ama yalnız. Koskoca şarkı kulesinde, kendi dairesinde yapayalnız bir şair Cohen. Âşık olmak istiyor ama aşkın ona uğradığı yok. Her gün kirasını ödüyor, şarkı kulesinde.

*1995 yılında Mount Baldy Zen Center'da meditasyon yaparken
(Fotoğraf: Neal Preston)*

Take This Waltz

Şarkı aslında 1986 yılında single olarak yayınlanıyor. Cohen'in 1988 yılında çıkarttığı 8. albüm *I'm Your Man*'de kemanlar ve Jennifer Warnes'in vokaliyle yeniden yayımlanıyor. Şaşırtıcı bir şekilde, albümlerinde kendi sözünü söyleyen şair Cohen, bu şarkıyı Federico Garcia Lorca'nın *Little Viennese Waltz* adlı şiirini tercüme ederek ve üzerinde oynamalar yaparak yaratmış. Şarkının sözleri şiirle neredeyse aynı ama tabii ki Cohen tarafından üzerinde oynanmış.

*Şimdi Viyana'da saat on, sevimli, hoş kadın
Orada ölümün üstünde ağladığı bir omuz var
Orada dokuz yüz pencereli bir lobi var
Orada güvercinlerin ölmeye gittiği bir ağaç var
Orada sabahtan kopmuş bir parça var
Ayazın salonunda asılı duruyor
Ay, ay, ay
Bu valsi yap, bu valsi yap
Onun ağızındaki kelepçelerle bu valsi yap
Oh, seni istiyorum, seni istiyorum
Eski bir mahazini durduğu bir sandalye üzerinde
Zambağın tepesindeki bir mağarada
Âşıkların hiç uğramadığı koridorlarda
Ayın terlediği bir yatakta
Kum ve adımlarla dolu bir çılgınlıkta*

Cohen, Lorca ile tanıştığı anları şöyle betimliyor; “On beş yaşındaydım ve Montreal'daki kitapçılarda dolaşıyordum ve onun kitaplarından birine rastladım. Sayfaları çevirdim ve gözlerim o çizgileri gördü: “Elvira'nın Kemerle-

rinden geçip kalçalarını görmek istiyorum ve ağlamalarım başlıyor”. Düşündüm ve kendi kendime dedim ki, bu dünya benim tam da içinde olmam gereken bir dünya...Tekrar sayfayı çevirdim;“Yeşil, seni yeşil istiyorum”. Sayfayı tekrar çevirdim;

“Sabah sabah, karıncalar yumruklarını suratınıza savuruyor.” Başka bir sayfayı çevirdim, başka bir sayfayı çevirdim... Yuvamda olduğumu hissedebiliyordum.. Bu şükran duygusu ile Federico Garcia’ya olan borcumu en azından bir köşe, parça, kırıntı, kıl kadar, borcumun bir elektronu olarak bu şarkıyı çevirip, söyleyerek, ona ithaf etmek istedim.”

Ay, ay

Bu valsi yap, bu valsi yap

Onun kırık bileğini eline al

Bu vals, bu vals, bu vals

“Brandy” ve ölümün her nefesiyle

Denizlere demir atarak

Viyana’da bir konser salonu var

Senin sözlerinin bin baskısı olan

Orada erkek çocukların konuşmayı kestikleri bir bar var

Onlar hüznle ölümü sorguluyorlar

Ama senin resmine tırmanan kim?

Taze kesilmiş gözyaşlarından oluşan bir çelenkle

Ay, ay, ay

Bu valsi yap, bu valsi yap

Bu valsi yap, yıllar geçiyor

Şarkı, yayımlandıktan sonraki bir sene boyunca

İspanya’da en çok dinlenen şarkı olmuş. Ayrıca şarkıyla aynı ismi taşıyan ve şarkıdan etkilenererek çekilmiş bir film de var. Sarah Polley’nin yönettiği *Take This Waltz*, 2011 yapımı bir dram. Film freelance bir yazar ile bir çek-çek fayton şoförünün karmaşık bir şekilde filizlenen aşkını konu alıyor.

*Orada çocukların oynadığı bir tavanarası var
Biraz sonra seninle uzanacağımız
Macar laternalarının düşünde
Tatlı bir öğleden sonranın sislerinde
Ve senin hüznüne ne bağladığını göreceğim
Tüm suskunluğun ve kar zambaklarını*

*Bu vals yap, bu vals yap
“Seni asla unutmayacağım, bunu biliyorsun” sözleriyle
Bu vals yap, bu vals yap*

Cohen’in, Lorca’ya olan hayranlığını süslü kelimelerle anlatmaya gerek yok. Kızının adını Lorca koyacak kadar.... Cohen ise Lorca’ya olan hayranlığını ve şarkıyı şöyle açıklamış; “Federico Garcia Lorca’yı okumaya başladığımda on beş yaşındaydım. Sözlerimin üzerinde çok büyük etkisi olan insan, şair diyebilirim. Onu her okuyuşumda sanki evimdeymişim gibi hissediyordum. Onun betimlemeleri şehvetli ve esrarengizdi: “Karıncalarla dolu yumruğunuzu güneşe savurun”. Ben de böyle şeyler yazabilmek istiyordum. Birkaç yıl önce Lorca’nın *Little Viennese Waltz* adlı şiirinin müzikal bir uyarlamasını yazmıştım. O zaman ne kadar karmaşık bir yazar olduğunu fark ettim; sadece şiiri çevirebilmek için tam yüz elli saatimi harcadım. Lorca,

hayatınız boyunca aşık olarak kalabileceğiniz ve sadakatınızı yitiremeyeceğiniz şairlerden biri. Federico Garcia Lorca'nın şiirlerine nasıl aşık olduğumu açıklayabilecek cümleleri seçemem, o çok değerli bir şair..."

*Ve seninle Viyana'da dans edeceğim
Bir maske takacağım
Omuzlarımda vahşi bir sümbül
Ağzım şebnemlerinde
Ruhumu albümlere gömeceğim
Fotoğraflar ve yosunla kaplı
Güzelliğinin akışına kaptıracağım
Ucuz kemanım ve haçım
Ve beni dansınla alıp götüreceksin
Bileklerinde taşıdığın havuzlara
Oh aşkım, oh aşkım
Bu valsi yap, bu valsi yap
Hepsi senin şimdi... orada duruyor*

"Maalesef, bugüne kadar tüm yaptıklarım çok zahmetli. Yetenekli, doğal ve hızlı olmayı ben de isterdim ama maalesef... Niteliğinin garantisi bu değil, ama olsun. Bence şarkının güzelliği, biraz da Lorca'nın şiirinin, çoğaltılsa ya da çevrilse bile mükemmel kalabilmesinde saklı. Bu çoktan planlanmış, zahmetli bir yoldu ve buna teşebbüs etmemin tek nedeni Lorca'ya olan sevgim. Onu çocukken sevdim; kızıma onun adını verdim. Lorca sadece hayatımdaki soyut bir kavram değil. Her günümü birlikte geçirdiğim kızımın adı bile Lorca... Aynı adı çok güzel taşıyor; O çok garip ve eksantrik bir ruha sahip..." diyerek de şarkının ve Federico Garcia Lorca'nın kendi perspektifinden nasıl gözüktüğünü bize anlatmış Cohen.

1986 yılında Federico Garcia Lorca'nın Granada'daki evini ziyaret eden Cohen, birkaç dakika yalnız kalmak istedikten hemen sonra.
(Fotoğraf: Ideal)

Dance Me to the End of Love

Şarkı, Cohen'in 1984 yılında yayımladığı 7. stüdyo albümü *Various Poisons*'ın içinde yer alıyor. Şarkının temelinde Hasapiko (Türkiye'de Kasap Havası olarak bilinen) ezgilerinden esintiler mevcut; Cohen'in Hydra Adası'nda geçirdiği uzun ve onun açısından etkileyici günlerin esintileri de denebilir tabii. Her ne kadar bir aşk şarkısı olarak görülse de, *Dance Me To The End Of Love* aslında Holokost Katliamı'ndan ilham alınarak yazılmış. Holokost, yunanca kökenli bir kelime ve "holos" ile "kaustos" kelimelerinin birleşmesinden oluşuyor. Holos; bütün, kaustos ise yanmış demek. Yaklaşık altı milyon Yahudi'nin sistematik bir şekilde öldürüldüğü bu soykırım, Cohen'i derinden yarayan bir mesele. Neredeyse bütün sözlerinde kadınların kutsallığından bahseden Cohen, erkekler içinse bu olayla alakalı olarak şöyle bir şey söylemiş; "Erkeklerin yaradılışındaki en orijinal özellik huzursuz olmalarıdır. Bu yüzden dünya üzerinde sürekli yeni sistemler kurulur ve değişim sağlanır. Eğer Hitler, Nazi Almanyası'nda doğmuş olsaydı, yine sistemi değiştirmek isterdi."

Güzelliğin şerefine alevli bir keman eşliğinde

dans et benimle

Paniğe doğru dans et benimle,

kendimi güvenle toparlayana kadar

Beni zeytinyağı gibi kaldır ve benim yoldaş güvercinim ol

Benimle aşk bitene kadar dans et

Benimle aşk bitene kadar dans et

Ah tanıklar gittiğinde güzelliğini göster bana

Babylon'da yaptıkları gibi, dans ettiğini hissettir bana

*Bana yavaşça göster, bildiğim tek şey; limit yok
Benimle aşk bitene kadar dans et
Benimle aşk bitene kadar dans et*

Cohen'in sözleri de bunu onaylar nitelikte; “*Dance Me to the End of Love...* Her şarkının nasıl yazıldığı aslında bir gizem; çünkü yazmadan önce, birileri ya da doğanın kendisi size bir şeyler fısıldıyor. Bunlara tohum diyebiliriz. Onların neler olduğunu bilmiyoruz, ettikten sonra suladıkça filizlenmeye başlıyorlar. O zaman, yaptığınız şeyin nereye gittiğini görebiliyorsunuz; bu şarkının ölüm kampları hakkında bir şeyler okuyarak gerçekleşti. Oradaki insanların yaşadığı korkularla, çektiği acılarla çaldıkları keman seslerinden ortaya çıktı. Arkadaşları yanarken, öldürülürken yapabilecekleri tek şey kemanlarını çalmaya devam etmektir. Yani “güzelliğin şerefine alevli bir keman eşliğinde dans et benimle” derken mecaz yapmıyordum. Oradaki güzellik, insan hayatı yok olurken, varlığı artık hiçliğe dönüşürken bile kemanların susmayışıydı. Şarkı kendini tutkuyla, arzuyla ve güçlü duygularla anlatabildiği sürece şarkının nereden ortaya çıktığını kimsenin bilmesi gerektiğine inanmıyorum, eğer şarkı yeterince tutkuluyorsa, yaşanan bu olayların sorumlularını utandırmaya yetecektir.”

*Evliliğe dans et benimle, dans et benimle
Nazikçe dans et benimle ve uzun uzun dans et
İkimiz de aşkımızın altındayız, ikimiz de üstündeyiz
Benimle aşk bitene kadar dans et
Benimle aşk bitene kadar dans et
Evliliğe dans et benimle, dans et benimle
Nazikçe dans et benimle ve uzun uzun dans et*

*İkimiz de aşkımızın altındayız, ikimiz de üstündeyiz
Benimle aşk bitene kadar dans et
Benimle aşk bitene kadar dans et*

Şarkının video klibi aslında bir kısa film olarak Aaron Goffman tarafından 1995 yılında çekilmiş. Altı dakikalık kısa film, iki sevgilinin başından geçen olayları konu alıyor. İki sevgiliden erkek olanını ise hepimizin yakından tanıdığı ünlü yönetmen Quentin Tarantino canlandırıyor.

*Dünyaya gelmeyi isteyen çocuklara doğru dans et
Perdelere doğru dans et benimle, öpücüklerimiz eskisin
Sığınak çadırını kur şimdi, yine de tüm ipler kesik olsun
Benimle aşk bitene kadar dans et
Güzelliğin şerefine alevli bir keman eşliğinde
dans et benimle
Paniğe doğru dans et benimle,
kendimi güvenle toparlayana kadar
Benimle aşk bitene kadar dans et
Benimle aşk bitene kadar dans et
Benimle aşk bitene kadar dans et*

1970 yılında, üne kavuşmaya başladığı zamanlarda yapılan bir röportajdan.
(Fotoğraf: Jack Robinson)

Nevermind

Cohen'in 13. albümü *Popular Problems*'in yedinci parçası ve Cohen'in "albümdeki göz bebeğim" diye nitelediği şarkısıdır. Derin ciddiyetini maskeleyen, gece yarısı dinlendiğinde ise insanı mest eden bir karışım aslında Nevermind... 2000'lerden sonra popülerliğini yitiren Cohen'in gençlere de hitap ederek ringlere yaptığı bir dönüş de denebilir.

*Savaş kaybedildi
Ateşkes imzalandı
Ben yakalanmadım
Sınırı aştım*

*Ben yakalanmadım
Çok kişi denedi gerçi
Aranızda yaşarım
Güzelce gizlendim*

Şarkı evinden, yurdundan olmuş kişilerin durumuna odaklanırken, Arabesk ezgilerle de şaşırtıcı bir şekilde dostluk mesajı veriyor denebilir. Cohen'in bir nebze de olsa edebiyatı kenara bırakıp müziğe geçtiğini düşünürsek, burada da sanırım müziği bırakıp edebiyata bir dönüş yapmaya çalışıyor. Seksen yaşında olmanın verdiği o dinginlik ve belki de rahatlıkla, artık müzikal olarak da kendini nadasa bırakmış Cohen.

*Mecburdum ardımda bırakmaya hayatımı
Çok mezar kazdım*

*Bulamazsınız hiçbirini
Anlatılan hikâyeler*

*Doğrusuyla yalanıyla
Bir adım vardı
Ama boşver
Boşver, Boşver*

*Mecburdum ardımda bırakmaya hayatımı
Anlatılan hikâyeler
Doğrusuyla yalanıyla
Dünyanın sahibisin*

Cohen'in beyitleri çok tatmin edici; kafiyeyle ulaştığında, altta yatan mesaj rahatsız edici olsa bile, o kadar mükemmel bir şekilde işliyor ki şarkıyı, kendinizi kaybediyorsunuz. Belirsizlikten korkmuyor, ancak onu sabit düşüncelerini gizlemek için de kullanmıyor. Her zaman daha derin anlamlar katarak duyguyu ön plana çıkarıyor, müziği ise ikinci plana atmaktan çekinmiyor. Ele aldığı «popüler sorunlar», insan ilişkilerinin metaforunu, iç savaşı, sorunlu zamanların mikrokozmosundaki makrokozmosu içeriyor.

*Boşver gitsin
Burada kadını
Çocuklarım da
Güvende mezarları
Hayaletlerden senin gibi
Derin yerlerde
Kökler dolanmış
Yaşarım ardımda bıraktığım hayatı*

Her ne kadar içerdği barış mesajı göz önüne çıksa da, Cohen'in yine egosunu ön plana aldığını görebiliyoruz. Aşık olduğu kadına bile "sen benim kadınımsın, ben senin erkeğimin" diyen Cohen'in, bu şarkısında karısından ve çocuklarında başka kimseyi umursamaması pek de göze batmıyor.

*Savaş kaybedildi
Ateşkes imzalandı
Ben yakalanmadım
Sınırı aştım*

*Ben yakalanmadım
Çok kişi denedi gerçi
Aranızda yaşarım
Güzelce gizlendim*

Şarkı 2. Dünya Savaşı için yazılmış ve aslında Cohen'in *Book Of Longin* kitabında yer alan bir şiir. Cohen'in şarkının teması hakkındaki sözleri ise şöyle; "Genel olarak konuşmak gerekirse, kimse artık kamuoyunda bir şeyler hakkında otantik hislere sahip değil. Sahipse de rezonansa giriyor. Aynı şekilde Suriye ya da şimdi karşı karşıya olunan genel felaket hakkında da bu böyle. Dolayısıyla benden çıktığını düşündüğünüz bu ses, halkın temsil edilmemiş çoğunluğundan çıkıyor." Her ne kadar şarkı hakkında saf duygular beslediğine inanmak istesek de, Cohen'in mal varlığının büyük bir kısmını kaybettikten sonra yaptığı işlerin çoğunluğunda "toplumsal" problemlere değinmesi pek de inandırıcı gelmiyor. Yeni soundlar arayan Cohen, belki de gençlerin ilgisini daha çok çeken işler yapmaya dikkat ediyor.

*"Popular Problems" albümünden sonra verdiği bir röportajdan.
(Fotoğraf: leonardcohen.com)*

You Want It Darker

Cohen'in daha önceki hiçbir albümü, bir öncekiyle bu kadar bağlantılı olmamıştı. *You Want It Darker*, Cohen'in 14. ve son albümü olmakla birlikte, bugüne kadar çıkarttığı en içsel albüm diyebiliriz. Albüme adını veren şarkı da albümün temasıyla ikiz kardeş gibi. Albümün çoğu Cohen ölüm döşegindeyken kaydedildiği için, albümün genel teması Tanrı ve kara mizahtan oluşuyor. Albümdeki sözlerin tamamı Cohen'e ait ve Cohen, sözler dahil tüm albümü "ölümü beklerken" yazmış. Albüm, Cohen'in sağlık problemleri yüzünden yaklaşık beş aylık bir sürede kaydedilebilmiş. Albüm, Cohen'in kendisi gibi müzisyen olan oğluyla çalıştığı ilk albüm olma özelliğini de taşıyor. Yani albüm, biraz da aile işi. Albümü kendi doğum gününde yayınlayan Cohen, hem hayranlarına hem de kendine son bir hediye vermek istemiş.

*Eğer satıcıysan, oyunun dışındayım
Eğer şifacıysan, kırılmışım ve topalım demektir
Eğer şan seninki ise, utanç benimki olmalı
Daha karanlık olmasını istiyorsun
Ateşi söndürüyoruz
Büyütölmüş, kutsallaştırılmış, kutsal adın olsun
İnsanlık çerçevesinde, çarmıha gerilmiş, evcilleştirilmiş
Asla yanmayan yardım için yanan bir milyon mum
Daha koyu olmasını istiyorsun
Hineni, hineni
Hazırım Tanrım*

Şarkı arz-talep ilişkisini karşılama kaygısından ibaret denebilir; Cohen'in robotik bir sesle kaydettiği, müzikal olaraksa hiçbir anlam ifade etmeyen, melodiden yoksun bir eser. Sanki Cohen ölüm döşeğinde değil de çoktan ölmüş ve Cohen'in yerine bir bilgisayar konuşuyormuş gibi. Büyük şairin yazdığı sözlere yapılabilecek bir eleştiri ise yok.

*Hikâyede bir sevgilim var
Ama hikâye hala aynı
Acı çekmek için bir ninni var
Ve bir paradoks suçlu
Ama bu kutsal yazılarda yazılmıştır.
Ve bu, öylesine bir avare iddiası değil
Daha koyu olmasını istiyorsun
Ateşi söndürüyoruz*

Cohen yaptığı son üç albüm hakkında şunları söylemiş; “Son üç albümün şarkılarının çoğu; *Old Ideas, Popular Problems, You Want It Darker...* Uzun yıllardır üzerinde çalıştığım şarkılardı. Yani büyük bir emek verdim. Bir albümdeki şarkıların sırası ve yerleştirmeleri, onları ne zaman tamamlayabildiklerime bağlıydı. *You Want It Darker, Almost Like the Blues*’a kasıtlı olarak karşı değildir. Bu temalar epey uzun zamandır içimden gelen bir ses gibi. Tek farkları sadece farklı zamanlarda bir araya gelmeleri.”

*Mahkûmları sıraya koyuyorlar.
Ve muhafızlar nişan alıyorlar*

*Bazı iblislerle uğraştım
Orta sınıf ve evcil
Cinayet ve sakatlanma iznim olduğunu bilmiyordum
Daha koyu olmasını istiyorsun
Hineni, hineni
Hazırım Tanrım*

Albüm tamamen bir vasiyet niteliği taşıyor. Belki de sırf bu yüzden müziği geri plana alıp, kendi sesini ve sözlerini öne çıkarmayı tercih etmiş Cohen. Albümün konseptinde de “daha da karanlık mı?! Alın bakalım, bunu siz istediniz!” tavrı var. Şarkıda da Cohen’in 82 senelik “depresyon dolu hayatının” izleri apaçık bir şekilde ortaya çıkmış.

*Büyütölmüş, kutsallaştırılmış, kutsal adın olsun
İnsanlık çerçevesinde, çarmıha gerilmiş, evcilleştirilmiş
Asla gelmeyen aşk için yanan bir milyon mum
Daha karanlık olmasını istiyorsun
Ateşi söndürüyoruz*

Cohen’in son albümde, Orson Wells sendromuna yakalandığı bariz bir şekilde ortada. Çok başarılı bir yönetmen olan Orson Wells, zamanında ticari kaygılar nedeniyle viski reklamlarının seslendirmelerini yapmış, hatta yüzünü ve tanınırlığını kullanarak ticari kaygılarla dolu bir müzik albümü de çıkarmıştır. Cohen’in albümün ve bu şarkının isimlendirmesinde de “ağzından kaçırıldığı” gibi “daha da karanlığı” biz istedik ve o da bize bu albümde bunu vadediyor. Cohen’in bu şarkı dahil olmak üzere, albümün sözlerini yazarken Art Garfunkel’in etkisi altında kaldığını oldukça gözlemleyebiliyoruz.

*Eğer satıcıysan, oyundan çıkmama izin ver
Eğer şifacıysan, kırık ve topalım
Eğer seninki şan ne ise, benimki utanç olmalı
Daha karanlık olmasını istiyorsun
Hineni, hineni
Hineni, hineni
Hazırım Tanrım
Hineni
Hineni, hineni
Hineni*

Daha önceki albümlerinde de gördüğümüz dinsel temaları, bu albümünde biraz daha fazla kullanmış Cohen. Artık hayattan alabileceğini almış, ununu elemiş, eleğini asmış bir Cohen var karşımızda. Çağın hastalıklarından olan depresyonu her an bünyesinde barındıran Cohen, dönemimiz gençlerine de bu şekilde hitap ediyor. Onlara istedikleri ve arzuladıkları karanlığı veriyor. Frank McCourt'un çok güzel bir sözü var; "Dünyanın her yerinde insanlar acılarıyla övünür ya da sızlanırlar." Çağın da en büyük problemi olan bu hastalığı daha da harmanlayarak, bize acılarını bahşediyor Cohen ve biz de memnuniyetle kabul ediyoruz.

Albümü dinlerken, Cohen'in bize bir giderayak hediyesi bıraktığı fazlasıyla hissediliyor. Gerek sözler, gerek robotik ses tonu, gerek hiç olmadığı kadar "var olmayan" müzik olsun, Cohen bunu mükemmel bir şekilde başarmış.

Yaşarken, karanlık zaten karanlıktır. "Daha da karanlık" diye bir şey olmaz. Artık öleceğini hissetmiş ve her defasında ölmeye hazır olduğunu belli etmiş Cohen için bu şarkı, daha da karanlık bir vasiyet.

You Want It Darker'ın albüm tanıtımında oğluyla birlikte soruları cevaplarken.
(Fotoğraf: Frank Micelotta)

İÇİNDEKİLER

<i>Famous Blue Raincoat.....</i>	<i>13</i>
<i>Hallelujah.....</i>	<i>18</i>
<i>Suzanne.....</i>	<i>24</i>
<i>First We Take Manhattan.....</i>	<i>28</i>
<i>The Partisan</i>	<i>34</i>
<i>Who By Fire.....</i>	<i>40</i>
<i>Thousand Kisses Deep</i>	<i>44</i>
<i>In My Secret Life.....</i>	<i>49</i>
<i>I Am Your Man</i>	<i>54</i>
<i>Waiting For The Miracle.....</i>	<i>59</i>
<i>So Long, Marianne</i>	<i>65</i>
<i>Tower of Song.....</i>	<i>70</i>
<i>Take This Waltz</i>	<i>75</i>
<i>Dance Me to the End of Love.....</i>	<i>80</i>
<i>Nevermind.....</i>	<i>84</i>
<i>You Want It Darker.....</i>	<i>88</i>

- CHELSEA HOTEL #2
- FAMOUS BLUE RAINCOAT
- HALLELUJAH
- SUZANNE
- FIRST WE TAKE MANHATTAN
- THE PARTISAN
- WHO BY FIRE
- THOUSAND KISSES DEEP
- IN MY SECRET LIFE
- I AM YOUR MAN
- WAITING FOR THE MIRACLE
- SO LONG, MARIANNE
- TOWER OF SONG
- TAKE THIS WALTZ
- DANCE ME TO THE END OF LOVE
- NEVERMIND
- YOU WANT IT DARKER

*Bırakın yargıçlar adalete olan umutlarını gizlice yitirsinler,
hükümleri daha sağlam olacaktır.*

*Bırakın generaller zafere olan umutlarını gizlice yitirsinler,
öldürmenin adı kötüye çıkacaktır.*

*Bırakın rahipler inanca olan umutlarını gizlice yitirsinler,
şefkatleri gerçek olacaktır.*

Leonard Cohen

ISBN: 978-605-9670-20-3

9 786059 670203

12 TL

THG
0316576
FZR